

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 6 PEZETA

leku gazteei

«leku gazteei!» diotsa berrogei-ta-hamar urteko gizon batek laro-gei urteko agure zahar bati. Nazioaren ohorea salbatu zenuten bai, geren buruen jabe izateko erraztasunak eman ere bai; baina haunditasuna baino gehiago, horri begira amesten egoteko egokiera eman zeniguten. Tira, tira! Ordena sano baten barruan aurrerapena, aberastasuna eta zorion betea agintzen dut nik.

—zergak dira-ta atera ditezkean probetxuak bazterrera utziz gero lan egiteko elkarrekin biltzea eta denok partizipatzea eta aberastasunak ere elkarren artean berdin zabaltzea, berriketa eta engainu txoro bat besterik ez da, diotsa hogei-ta-hamar urteko injineru batek. Zoaz antzarak ferratzera.

—industrial zibilizazio horren kontra negok eta ez diat hori onartzen eta ez onartuko ere. Gorpu-

tzak eta izpirituak nahastu eta loitu besterik egin ahal duzue ba zientzia guziaren kontra dagoen anti zibilizazio horrek? diotsa injineruari hogei urteko estudiante batek.

—hi txo! bizar luze haundi hori! diotsa zazpi urteko eskola-ume mukizu batek, berri-berritik has di, nik bezala matematika berriak praktikatzeko gauza izan nahi baldin baduk!

● GAZTEAK ETA ERRIKO-ETXEAK

Latxagak ... 3 garrean

● BATZUEN KRISTAUKERIA

Kintanak ... 3 garrean

● «OCCITANIA LIBRA»

Larresorok ... 5 garrean

● BATASUNEAN INDAR

Itziar Bikendik ... 7 garrean

● MITOAK ETA DESMITOLOGITZEA

Baztarrikak ... 11 garrean

● HAMABI URTE EUSKAL-EKONOMIAN

Ansolak ... 12 garrean

BIEN JOKOA

Munduko arazo edo problema sakonak Rusia ta Ipar-amerikatarren arteko jokoari dagoz lotuta. Bi Estatu hauek dira oraingoz behintzat, munduaren jabe. Hau gaur egunean garbi dago. Bestela, Indotxinan bai Israel-Arabetarren artean zer gertatzen ari dan begiratu besterik ez daukagu.

ISRAEL ETA ARABETARRAK

Ejipton, Nasser joan zen. Etzen garbi ikusten haren utsunea nork beteko zuen. Kossiginek egun batzuek igarotzen ditu Ejipton eta ara non inork uste baino lehen, Rusiaren politikari zuzen jarraituko dietenak izendatu izaten diren lehendakari eta gobernu buru bezala.

Ejiptok, Israelek bezala, zeiniek emandako edo saldatutako armekin guda egiten duen, denok ondo dakigu. Areago oraindik: guda tresna berri batzuek, oso konplikatuak nonbait, eta ejiptotar bat bakarrik ere horiek erabiltzeko ahal denik ez izanik, rusiak berak dagoz arduradun.

Bestalde, Israelek aspaldidanik eskean, ezin lortu zituan armak bereganatu ditu.

Meir lehendakariak Nixon egin zion azkeneko ikustaldian etzuen erregu handirik egin beharrik izan. Arabetarrak armaz prestatzen eta indartzen ari zirela ikusi zuenean, zeurkan zalantzak pikutara boteaz, Nixonek laster eman zion eskatzen zion guzia.

Zerbait gorriagoa gertatuko balitz berriz, hor dabiltz bi flota Rusiarena sortaldean eta Iparameriketarra sartaldean, Mediterraneo oro menpe dutela. Arabetarrak eta Israelarrak elkar konpon ezin ditzekeala ikusita, munduaren BI Nagusi hauek gauzak zuzentzearen hor sartu direla pentsatzea, amets egitea da.

Guda honen karkoa ez datza arabe eta israelarren interesetan, Rusia eta Iparamerikaren interesen borrokanbaizik.

Eta berdintsu gertatzen da Indotxinako arazoan ere.

INDOTXINA

Orain bi urte, Vietnamengo arazo bakarrik aipatzen zen. Orain berriz arazo zabaltzen ari da. Ezta Vietnam bakarrik, Indotxina osoa da gaurko arazo. Ain zuzen ere Nixonek joan zen astean, gauzak horrela ikusirik egin zuen bere hitzaldia.

Bost puntu edo bost proposamen aztertu zituan:

1. Guda gelditzea: Bakoitza bere lekuan geldituko da. Horrela elkarrekin hitzegin ahal izango dute. Itxuraz, proposamen ederra da. Alferrikakoa eta ezinezkoa egiaz, orde. Izan ere gerrillak ez dute frenterik izaten. Toki guzietan zabalduta egoten dira. Gerra kondizione horietan gelditzea, gerrillentzat kalte garria da. Mugimendurik ezin egin eta beren indarrak ahultzen dijakie bere lagunekin har-emanen ezin izan dezaketelako. Proposamen hau egiterakoan, Nixoenk ondo zekien Hanoik, indarrez zeharo ahulduta egon ezik, etzuela onartuko. Orduan, alferrikakoa ta ezinezkoa zen.

2. Mahai baten inguruan biltzea: Baiñan nortzuk? Nixoenk ez du esaten. Etsai bat bakarrik, zoritxar guztien iturburu, ikusten du Iparvietnamitarrek. Ez ditu aintzakotzat hartzen ez egovietnamitarren gobernu probisionala, ez Sihanuk-en aldekoak eta ezta Laosko neutralistak ere. Orduan, proposamen hau ere alferrikakoa zen.

3. Ipar-ameriketarrak aldegitia.

4. Baiñan arazoari erabaki egoki bat eman ondoren: Erabaki egoki horretan ordea, gobernu probisionalekoak izango direnik ez pentsa. Koaliziozko gobernurik ez du proposatzen. Nixonentzako indar indar politikoen egoeraren ispillu izan behar du erabaki horrek.

Ondo konprenitzen da guda gelditzea zergatik eskatzen duen. Egoera bere alde dagonean guda gelditzea ez al da Iparamerikarentzat guda irabaztea?

Garbi garbi dago hau besteak ezin zezaketeala onartu. Hau ere alferrikakoa zen.

5. Espetxeratuaren arazo.

Gauzak horrela izanik, Nixonen hitzak utsak dira. Mahai baten inguruan biltzeko eskatzen duenean, Moseku gogoan duela esan ditekete. Hori nahi du lortzea, Moskuk eragin dezaiola Hanoiri gauzak zuzentzen. Hortik aurrera ezer handirik ez ordea.

Gauzak zuzentzeko, pakea sortzeko baino botoak irabazteko gehiago izan direla Nixonen proposamenak, esan ditekete. Izan ere, laster auteskundeak dituzte Iparamerikan eta behar beharrezkoa zaio irabaztea bere politika aurrera eramateko. Hortarakotz bake zale borrokatu bat bezala ager behar. Gauza tristea baiña hala da. Bakearen arazo BI nagusi hauen interesen aurara egon behar. Gauza nazkagarriagorik... baiñan hala da. Noiz arte jarraituko du honek horrela? Egoera honen menpean bizitzera kondenatuak al gaude? guk ez bada ere, gure haurrak ezagutuko al dute gizarte hobeago bat?

J. A.

BERTSO BERRIAK NERE BORDATXOTIK

«Jainkoa eta haurrak»

«Jainkoa eta haurrak» dirala badira milla lritzi, ta batengandik besterengana dago ainbat diferentzi. Mudantza asko nola datozen onuntz biar edo etzi, argitasunik dadukatenak eman gabe ezin utzi.

Beste nazio batzutan ere gertatzen dira kasuak, izparringi ta liburuetan or daukatzute jasuak. Religioa erakutsitzen egin alegin osuak, baiña ortako kargua dute Eliza ta gurasuak.

Gaur, zenbat buru ainbat aburu, gizonak nola dituzten, nik aheronena agertu nai det baldin badidate uzten. Ikastolatan utsune latza askok dutela ikusten, andereñoak religiorik ez dutela erakusten.

Religioak bere maixuak, bazter guzietan ditu, baiñan gu ezin besteren maillan iñoiz ere errenditu. Zer gertatuko zaiguan guri beñi betirako aditu? Dana aifi ona nai degu eta batere gabe gelditu!!!

Apaiz askori abogadutza eskatzen degu oitura, ta bakoitzari eskatu bear tokatutzen zaion ura. Andereñoen eginkizuna zer dan gaitzen kontura, obligazio bakarra dute euskeraz eman kultura.

Guraso danak katolikoak ditugula emen kasi, Jainkoagatik! nik ez nuke nai gai ori aztertzen asi. Toki guzitan bezela emen danetikan gaude nasi, gure alderdi ta utsuneak ezagututzen ikasi.

Zertako jardun religioa erakusteko esaten, ortan ezjakin baldin badira aldrebes egin dezaten. Andereñoak lezaken dana garbi esanik itz baten, euskera ongi erakutsi ta persona onak izaten.

Ain kristau zarrak giñala uste, betidanik sinismendun! Euskalerriko kondaira ontan gaizki ikasiko gendun. Esaera da, berdin dirala, Euskaldun eta fededun, ia burutik al dan azkarren «mito» au kendutzen degun.

Denda batian klase guziak saldutzen ziran lenago, ta orain berriz, klase bakarra, ikusten asita nago. Andereñoi zertan eskatu dakiten baiño geiago? Religioa erakusteko Eliza ortako dago.

IZAZPIK

Oraintxe bat irakurtzen dugu ta oraintxe bestea.

Al daki batek zer sinistu bozeari buruz danean!

Levene ingles empresarioak puskatu duala «Urtain'ekin» eginda zeukan tratua.

«Urtain'ek» ezuala jokatu Co-oper'en kontra. Blin alemana izango dala Cooper'en kontrarioa.

«Urtain'i» Europa'ko txapela bentzeko eskatu duala Levene jaunak.

Au ta ori, saltsa emen, lokatzar or; beti zer esana.

Etzan nere buruan sartzen; ezin nuan ezer sinistu.

Ordu batsuk aurrego neu mintzatu bainintzan «Urtain'ekin» Aldenondo'neko jatekxan, Donosti'n.

Auetzek dira Inazio —esan zidan— kontratuko paperak.

Eskuetan erabili nituan. Berde kolorekoak ziran.

Ingleses, Manuel —erantzun nion nik— ezut ezer konprenditzen.

Frantsesez ez naiz galduko ordea.

Azarca'ren amarrean jokatu zala esan zidan.

Ez dudanez ere, oso segurutik baik. Zerbait okerrik gerta ezean, jakini.

Egin nizekion galdera batzuk. Gizonki nerantzun zidan, beti bezela.

Alderdi bat ba-du oso txalogarria «Urtain'ek», Apala, umilla izatea.

Sekula ezutu arrokeririk eta erronkarik entzungo aren aotik.

Danok ditugun bezela, izango ditu akatsak, baiña umilla izatearekin asko irabazten du zentzuzko jendearen aurrean.

Berdin samarrak izan ezkerro gaiztoa da inglese irabaztea

Etxe aldera egiten dakitenak dira. Kontu asko dakizki «Urtain'ek».

Oraingoan daukan komeririk txarrena, burrukaldia Londres'en espaztea da. Ez tira nere itzak, Joxe Manuel'enak baizik.

Zer gerta ditekian eztaikit nik. Cooper'en beldurrik ematen eztiola, bai, au ba-dakit seguru.

Cooper burrukan ikusi zuan beingo batez «Urtain'ek».

Bozeoan asiberria zan artean. Lizarazu jaunak eraman zuan Londres'a, bere begiz ikusi zezan.

Esku ezker oso azkarra omen du. Azkarra ta pikardi aundikoa. Gaitz aundia egin dezakeana.

Mugimentuz ez omen da bizia. Makal samarra, nagi samarra. Esku eskubian ez omen du indar geigirik.

Ofiziokoak ondo zaitzen eta aztertzen du ofiziokoak.

Cooper'ek, bestalde, urte batzuk ere ba-ditu; ogeitamasei.

Aspaldiko xagu zarra da. Maliziz eta bozeozko jakinduriz ezin da obeto osatua dago.

«Eskolan katona ikasten ari diran aurrak bezela nago ni bozeoan, maixu aundi oiekin konparatzeko».

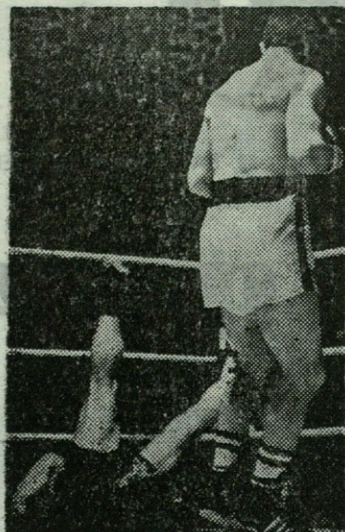
«Urtain'en» itzak dira auk ere.

«Ogeitamar milloi peztaren aldea ba-dut nik oraingo burrukaldi au galdu edo irabazi», esan zidan.

Eztago kalkulaterik, erantzun nion nik, zenbat milloi izan ditezkean. Berriro txapelarekin gelditzen bazera munduko ate guziak zabaltzen dira zuretzat. Eskea besterik ezutu izango andik eta emendik.

Gaiñera, Joxe Manuel, ezta di-ruaren gorabera, bakarrik.

Zure izena, zure ondrea, zure istoria...

Dan-dana jokutzen duzu oraingo ontan. Preparaketa lana egundo benetan eta gogoz artzezkerro, oraintxe artu bear duzu. Gero damu izateak ezta balie. Orain da zure ordua.

Arretaz eta atsegiñez entzun zitan nere itzak.

Konturatuta dago oraingo burrukaldi au «kale edo balekoa» duala.

Pixuan oso ondo dago. Larogei-tamar kilo pasatxo. Orixe da bere galga, bere neurria.

Europa'ko txapelketa Madrid'en jokatu zuanean 88 kilo zan. Ari-ñegi zegoan egun artan.

Orduko gorputza etzitzaidala b-tere gustatu, esan nion berari.

Arrazoi nuala, erantzun zidan.

Ezta denbora askorik palta. Be-rala datorkio eguna.

Ta... egun ortan erabakitzen da «Urtain'en» suertea, onerako edo txarrerako.

Au eztago neri burutik kentzerik. Arrokeririk gabe, erronkarik ga-be, baiña gogotsu dija Cooper'eri aurpegi ematera.

Gaiñontzeko guzia ikusteko da-go. Ontaz gero itzezin brarko dugu.

Goiko gaillurrera igo, edo beeko leiza-zulora jetxi. Ezta besterik ikusten.

Pentsa nolako gorabera dagoan oraingo ontan.

UDAZKENAREN EDERRA!

Irten kanpora bertso maiteak, irten al dan azkarrena, nik ondo dakit barrenen preso oso gaizki zeudetena. Auek giroak! Auek eguna! auxe ba-da zorarena, Euskalerrian udazkena da urte-sasoirik onena.

Beeko ordekek atsegin biziz, goietan fir-fir, egoa, otz berorik ez, dana tamaiñan ta zer da ederragoa? Zeru urdin; eguzki aita jolaserako gogoa, eztaiko jantziarekin agertzen zaigu kanpoa.

Nekazaria langille dago, ezta opor egiterik inaurkin lanak egin bear da, noiz olako aldarterik? Gozamenetan kosetxa jaso; laister ganbara beterik, azken onak zer balio duan eztaukat nik esaterik.

Txindurriaren gisan oraintxe saia bear egiñala, jakiniñ orain pillatzen dana geo billatuko dala. Sinistu beste zerbaitxo ere uka eztekeala, udazken onak negu luzea asko laburtzen duala.

Itxas-gizona aitatu nai nik beste batzuk aitatzean, euskal famili osoa esta alkatuko gaiñontzean. Arrantzaleak ezin ibili beti burruka latean, atunetako lanak eginda laister ditugu etxean

Langille, arrantzale ta artzai, dendari ta nekazari, danok begira bear diogu darماغun bizitzari Egin dan lanak izan dezala merezi ainbeste sari, aurpegi eman bearra dago datorren negu beltzari.

Neguak bere, aize ta izotz, elur edo kazkabarra, bat eziñean baldin badabil atarramentu kazkarra Langille batek derrigor dauka estu ibili bearra, bizimodua beti goraka, ori dago emen txarra.

Gaur janari bat garestitzen da, ta biar berriz bestea, oiñetako ta jantziak berriz obe ixillik uztea. Ezpada lortzen prezio danei galga batean eustea, zertarako da jornal pixka bat geiago irabaztea?

In'rk sendatu nai baldin balu ezagutzen dugu gaitza, bestela berriz onek dakarki beldurgarizko ekaitza. Zuk bost geiago irabazita, zortzira igo bizitza, ori konpontzen eztan artean alper-alperrik gabiltza.

Bavari

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, beln ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditek merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4
DONOSTIA

ERLOJU TA BIXITEGIA

Eduardo Chapeitza

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxeak: 22700 - DONOSTIA

1.896

1.969

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA
(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearratan gure
«PRESTAMEN SERRITZARITZA» (Servicio de Préstamos)
baila sailtes

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Zure baserria erosteko edo obetzeko
Aberrea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Jakindean jarri sailtes Donosti'ko gure
12 ofizietan eta Probintziako 66 sukursietan

LANTOKIA ITXIRIK ETA LANGILLEAK KALEAN

Afrika beltzean gauzak ere beltz. Baiña ez an bakarrik. Baita emen ere.

Ba-zan Kamerungo Nkongsamban lantoki bat, oraintxe jaioa. Ndongmo gotzaiak bertako jendearentzat sortua. Bertako beharrei erantzuteko moldatua.

Izan ere zenbait tokitan arrotz dirudunak dira jaun eta jabe. An lurralde aietako aberastasunez gizontzen ari dira atzeritar asko. Ortarako bertakoak ezjakin eta oinpean daduzkate. Maiztar-erri eta behartsu-erri bihurtirik dauzkate jauntxoerik eta diru-zalekeriazko jokabidez beteak dauden erri indartsu eta aberatsak.

Diru-bidean eta aginte-bidean sartu nahi duan beltzak, berriz, atzerriko dirudun eta jauntxoekin elkartu behar bere senide beltzak salduaz eta zapalduaz.

Egoera goibel eta errukarri oni erantzun nahi zion Ndongmo gotziak. Bere ametsa bere erria aurreratu eta bertako jendea esnatu eta giza-mailara jaso.

Onela zion "La croix" egunerokoan 1963'ngo urtarrillaren 15'an: "Giza-arazoetaz kezkatzen ez dan kristautasuna erakutsi behar dugula uste du Estaduak. Ez du nahi eguneroko gertaerataz jarduterik. Zeruzak bakarrik mintzatzea nahi du. Ez, Kristoren Ebanjelioa ez da teoria utsa. Bizitza da batipat. Familiarekin, politikarekin, lanarekin eta sindikatoarekin lotuta dagoan gizonaren bizitza osoan txertatzen da".

Eta etzan itzekin bakarrik gelditu. Lantoki berri bat sortzeari ekin zion. Gaur itxia dago ango agintarien aginduz. Bertako 70 langille lanik gabe daude kalean. 700 bat bizilagun ogirik gabe arkitzen dira. Erria jasotzeko ekin-aldi bat ito dute. Gotzai bat giltzaperatu... Geroztik Ndongmo gotzaiak espetxean dago.

Kapitalismoaren atzaparrak ez dute errukirik ez inon eta ez inorekin. An eta emen beti berdin jokaten du. Al duan dirurik gehiena egin eta pillatzea da bere elburu nagusia.

Ortarako gezurra esan behar badu esan egiten du. Langillea kalera bota behar badu bota egiten du. Agintariak erosi egin behar badira erosi egiten ditu. Armak behar badira eskuratu egiten ditu. Jendea goseak euki behar bada euki egiten du. Giltzapean sartu behar bada sartu egiten du. Baita gotzaiak bada ere. Al duan dirurik gehiena egiteari bakarrik begiratzen dio.

Ortarako indar guztiak bereganatzen ditu: agintea, armak, eliza, irratia, telebista, egunerokoak, aldizkariak, sindikatuak...

Eta erakunde zakar orren aspian langillea; esku-utsik, indar-gabe, ezjakin, diru-truke bere lana, izerdia eta bizia nagusiaren diru-kutsa astun eta beteak ugaritzeko saldu beharrean. Oailoa axariaren ortz eta atzaparretan bezala langillea ere nagusiarenetan.

Zer egin? Ba-du oailoak ere mokoa. Ai axariari begian sartuko balio ;Ba-ditu egoak kosketara igotzeko. Baiña kuxkurtu egiten da. Ikaratu. Jakiña onela beti galduko du. Onela beti axariaren janari izango da.

Langilleak ere burrukan egin behar du. Ez du lotan jarraitu behar. Ez du egon behar. Entzun, irakurri, ikasi, bildu, esnatu egin behar du. Sindikatu jator bat sortu edo jator batean elkartu behar du.

Iraultza-grinaz bizi behar du. Ez du oailoa bezala kuxkurtuta gelditu behar.

IKASTOLAK ETA HERRIA

Azken aldi hontan zalaparta aski ba darabillikigü ikastolak diraleta. Eta horrenbeste iritzi ezberdinen azaltzea eta eztabaidatzea ongarri jotzen badugu ere, iritzi hoietako batzuk nagusituko balira egin dezatekeen kalteaz ohartzean ezin gindezke isilik gelditu.

Gaurkoz, zenbait jenderen artean nahiko zabaldia ikusten dugu: joera bat aztertu nahi genduke: Hau-entzat ikastolen egiteko nagusia euskera salbatzea litzake eta hori lortzeko biderik ziurrena berriz, ikastolek «konplikazioak» sortu lezaizkiekeen guztitik ondo aislatzea, hots, herri baten bizitza osatzen duten beste alderdi edo eskualde guztiekin (kultura, ideologia t.a.), zer ikusirik ez duan erreallitate bat bezala kontsideratzea. Hortarako ikastolak ondo itxitako kristalezko kutxa batetan bezala ipini behar dira, inguruko giro nahastuak ezertan kutsatu ez ditzan eta inguru hortan sortu ditezkean gora-behera eta istilu guztietatik salbo, kutxa barreneko giro epelean euskera gorde dezaten.

Gure iritziz, joera honen sustraian arkitzen dugun pentsaera guztiz okerra da eta bere ondorenak ere hala dira, noski. Euskera soilki salbatzea helburu nagusi bezala jar-tzea-n euskerarekin absolutu bat egiten da eta euskal haurrak helburu hori lortzeko bitarteko bat, instrumento bat, bihurtzen dira.

Garbi dago jarrera hau ezin on-tzat eman dezakegula, zeren ikas-tolen azkenhelburua ezin ditekela inolaz ere euskera izan, baizik ikastolara dijoazen haurren heziera. Horregaitik euskera elemento bat guztiz garrantzizkoa —garrantziko-ena nahi ba-duzute— izango da euskal haurren hezieran, baina ez ba-karra inola ere.

Heziketak gaur haur diran hoiek biharko gizon bilakatzen laguntzea izango du helburu, baina ez gizon abstrakto batzuek, baizik toki eta garai konkretu batean sustraituak, hots, biharko Euskal-Herriaren arazo eta beharrei euskaldun bezala erantzun bat emateko gai izango diran gizonak.

Euskeraz irakatsi behar zaiela guztio-ak ados gaude, baina zer irakatsi behar zale eta zer ez? Bai al-dugu eskubiderik haur hoiei —he-uren adinari dagokion neurrian noski— heurak ere osatzen duten He-rria-ren egoera eta arazoak izkuta-tzeko? Hori ote da zor diegun egia errespetatzea?

Gaur egun, eta irakaskintzako sis-tima heuren onerako ezarria dau-katenak kendu ezker, inork ezin dezake sinestu irakaskintza «neu-trala» izan ditekianik. Munduaren, gizartearen, Herriaren, zer ikuspegi ematen diegun edo ez diegun ematen haurrei eta neurri berean nor-tasun bat eta heuren buruaren ja-betza lortzen lagundu edo eragotzi-ko diegu. Hemendik ondoren gar-biak eta guztiz garrantzitsuak ate-

EZI TA EREIN

Gazteak eta Erriko - etxeak

Euskaldunentzat, gaurko Euskale-rriko errealdadea, negargarria da. Gai askotan, naiz gure etxean bizi, morroi gera, besteren mende gaude.

Erraza zaigu danori ikustea, gure **lurra aldatu naian** dabilzala, bazter eger ta maitagarriak naastutzen ta zulatzek, gizonak ere al-datzek. Egu-raldia bakarria gelditzen zaigu orain-dikan emengoa. Gure erri ta men-di askok beren itxura ere galdu egin dute. Arrotz degu nagusi. Gu-re erri zaarretan nolako neke ta borroak euskal giroa sortzeko. Atrotz giroa sartu zaigu barreneko muiñetaraño.

Eta giro negargarri orren errua, nork du? Ez al da gurea? Batzutan inoixuen jokabideetan jarraitzen de-gu. Gauzak begi aurrean izaki ta ez ikusi nai. Bestetan lo bageña bezalaxe bizi. Gure ametsak ontzat artzen ditugu, eguneroko janaria izango balira bezala. Bestetan erre-ta gaude ta erre dana galdia dago.

Ez degu erreta bizi bear, baiña bai sututa, lan berriei eusten die-gula ta gaurko egunari eutsiz etor-kizun ohea antolatzen ari gerala.

Euskalerrria dagoen bezala ikusita, gauza bati eutsi bear diogu, gure errien jabe izateari ta ez morroi izateari. Ate ireki eta zirritu guz-tietatik barrena sar. Ez atzera gel-di. Aiumentatuak gureak izan bear dute. Eziketa ta urbanismo komi-sioen jabe egin eta abar.

Ez aaztu, aurtan degu Aiumamen-tuen berritzea. Ba dakigu ez dala gauza aundia, oso mugatua baizik. Lantoki oiek gure erriaren etsaien eskuetan izan bearrean, askoz obe da euskaldun jatorren eskuetan izate-a. Ezin ditzakegu aini errax utzi. Ezin ditzakegu amets aundiak egin ta gaur gure erriak besteren men-de utzi. Ba dakit ezin dezakegula nai deguna egin baiña gu barre-nean gerala gure etsaiak ere ezin dezaiokeke euskal giroari ostiko bat ain errax eman. Beste gauza as-kotarako jartzen degun aaimena gu-re Aiumamentuen jabetasuna ira-bazteko jarriko bagendu, Euskale-rriak beste giro bat eukiko luke. Aiumamentuak arrotzen eskuetan izatea, alderdi aundia dago. Gutxi-nez gauza bati eutsi bear, diogu, gure erriaren jabe izateari.

Ba degu eredu on bat bertan, Na-farroan. Esan dezakegu garbi asko, naiz besterik pentsatu beste askok. Nafarroan euskaldun ta euskaltzale asko bizi dala euskal etsaiekin ba-tera. Nafarroako euskaldunak izu-tuta zeuden, beldur gordinez bizi

ra behar ditugu ikastoletako irakas-kintza antolatzeko orduan.

Ikastolak Herri baten bizi-nahiak sortu eta indartutako emaitza di-tugu. Mila oztopo eta erasoaldi ja-san izan arren ankanz-gora joan ez badira, Herrian tinko itsatsiak dau-delako izan da. Eta aurrera begira ere soluzioa ezin ditekela egon ino-ra ez garamazkiten bide erraxak aukeratzean edo ikastolak kutxa itxi batetan sartzean, baizik bizia eman dien Herri hortan gero eta gehiago oinarritzean. Herri horren bizitza eta ekin-tza osatzen duten beste alderdi guztiekin batera —ez men-petasunean baina bai uztarki-detasunean— arkitu behar dute ikas-tolek, indartzen, osatzen, hedatzen joateko bidea.

Orain arte esandakoak gutxi ba-lira, oraindik gehiago esango gen-duke hemen kritikatzek ari geran joerari buruz: Ez dugu uste bere bideari ematen dion helburua ere —euskera salbatzea— lortzeko gai danik. Ez dugu ikusten gaurko gi-zartearen dominatzaile diren ideien erespetoan hezitako umeak, bihar edo etzi, giro guztia kontra dauka-tela eta euskerak ez duela «balio» konturatzean, zer arazoigatik eu-skerari eusten saiatuko diran, heu-ren hezieran euskal-kontzientzia ba-ten jabe egin ez baditugu. Bi hi-tzetan esanda, uste dugu EUSKE-RA ERE ez salbatzea litzakeala.

ziran ta asko ta asko bizi da orain-dik. Ba, Nafarroan gaurko egunean, oso euskaltzale jator ta langille ba-tzuk Diputazioan sartu diralako, Euskal giro berri ta indartsu bat jalotzen ari da bertan. Sinisten ez dutenak joan ditezela ikustera. An poliki poliki asi ziran. Indarra artu dutenean, ikastolak irekitzen ari di-ra, berroiek ordaintzen dituzte bear dan bezala. Gaurko Nafarroa ez da atzokoa. Nafarroa berri bat jaio da, isillean, lanean.

Nere iritzia auxa da, baiña ne-re-a bakarrik; gazteek beren erriak ondo ezagutu bear litzuzteke ta ber-tako biziaren giroa aztertu. Gero, aal duten aurrena sartu. Gaiñera aal dan bide guztietatik euskal ta giza giroa sortu. Itz batekin, bear dan bezala erriaren jabe egin. Orain ez al da garaia gure Aium-amentuak eta Erriko-etxeak eus-kaldun argitsu, jator ta langillez be-tetzeko? Edo oraindik arrotzen es-kuetan utzi bear al ditugu?

Ez gaitezen arrotz ta morroi gu-re etxean izan; gazteok ikusi, nola jator erantzun.

LATXAGA

BATZUEN KRISTAUKERIA

Xabier Kintanaka

Orain asko ez dela, Bizkaiko al-dizkari batetan, guztioak biziki es-timatzen dugun apaiz gazte baten kontrako artikulatu bat publikatu da.

Bertan esaten denez, apaiz gaz-te horrek, lagun ezagun askoren artean egindako afari batean arti-kuluaren egileak mahaina bede-inkatzeko eskatu zionean, mahaina berez zegoela bedeinkatuta eran-tzun zion, janariak giza lanaren fruituak baitziren. Gainera, ma-hain inguruan zeuden guztiei agian ez zitzaizela ongi irudituko, erlijio uste ezberdinak izaki.

Bestalde, ez zion inork apaiz ha-ri erregutu mahaina bedeinkatze-korik, artikulaziaz besterik, bertan nengoen honek segura baitezaket.

Honaino, apaiz haren kristau tes-tigantza kontrako "bekatu la-rria".

Baina, gure harridurarako, arti-kulari haren lana ez da honekin bukatu, eta, dirudienez, are kristau testigantza bikainago batez bali-a-tuta, ba diosku nola entzun duen apaiz gazte horrek laster apaizgoa utzi eta' ezkontzeko erabaki duen.

Gorrotok edo funts gabeko men-dekuz ez bada, ez dugu aditzen arti-kulariaren zertarako atera behar ukan dituen pertsona partikular eta errespetagarri baten bizitza pri-batuaren kontuak.

Ez dakigu berria egia denez, eta ez dauku ardura gainera, bakoitzak bere bizitzaren jabea delako, eta inori ez baitzaio egoki inoren ar-azoetan musturra sartzea, are gutti-ago hortik mintzagaia ateratzeko asmoz ere. Gaizki egindakoa ez da apaiz horregatik esatea (berdinzki gerta bailiteke beste edozein per-sonaz ere), egitada horren inten-zio eta borondate gaiztoa baizik.

Mundu guztiak, apaiza zein se-kularra izan, ba duke eskubidea (bakoitzak bere erantzukizuna bai-tu!) nahi duena edo hobeki diho-a-kiona egiteko eta aukeratzeko. Bat baino gehiago, elizgizon egin eta ordenatu ondoren, apaizgoa bere bidea ez dela konturatu da, eta ho-rretarako baimenak Erromara eska-tu ondoren, sekular bihurtu. Zer dagoke horretan gaizkirik?

Harritzen gaitu, bestetik, pozoiz betetako artikulatu horren egilea apaizak emandako adiskidetasunaz baliatzeak, guztioak elkarrekiko la-gunak kontsideratzen baigenituen.

Jaun honek jendea eman nahi ukan dion eskandalua, ordea, bai dela kristau testigantza eyerra! Pos-polo baten sua gasolinaz itzaltzea bezala.

Bestetik, lotsagarri deritzogu be-re burua errespetagarritzat duen aldizkari batean gisa horrelako arti-kuluak publikatzeari. Zuzendariak ez dakiela euskeraz dio, eta horre-

Betikoa IMANOL LASPIUR

Sei seme-alabadun familia bat.

Gurasoak euskaldunak. Ama eus-kaltzalea eta aita euskaltzalea. «Etxe onekoak», diruz ongi daudenak.

Udaldi hontan ezagutu ditut eta familia osoak erderaz hitzegiten zuen.

Familia barruan, zoritxarrez, bost urteko mokolo edo mutiko lelo bat: ez hitzik, ez zentzu onik, belarri motela eta ikusmen laburra. Bene-tan ezer-ezteun mutiko gizarajoa, guztiz mokoloa.

Mutiko mokolo edo inuxente ho-nen ahalmen laburak ikusirik bere gusaroez zer bait on nahi beretzat eta midikuen eskutan jarria dute. Operazioa handik, tratamentu bat hemendik, hor darabilte seme giza-jo hori normaltu edo nahian. Baina normaldu ezin danean ere zer bait hobetu nahi izaten du etxeko bu-ruak.

Hona hemen sendagile batek emana dien errekomendazioa: mu-tiko horri hobe diozute hizkuntza batean mintzatzea eta erdera na-gusi dalarik, eta nahaspila sor ez dedin bere buruan, erdera hutsean hitzegin zazute etxean.

Horra hor familia oso bat er-daldun bihurturik.

Zoritxararen zoritxarrez, ene us-tez, ez da mutiko hori normaldu-ko; ezta ere, elitzake hizkuntza bi-tan leloago izango, baina bai fa-milia euskaldun batean euskera hil dala.

Mokolo hautako zenbait ezagu-tzen dut, beste edozeinek bezala, eta guztiz mokolotik erdi edo zer-bait inuxente danaren bitartean mailadi bat izaten da. Guztiz leloa danarekin zer-egin gutxi izaten da normaltzeko, baina erdi lelo dira-nek zer bait ikasten dute.

Nork ez ditu ezagutzen hiri ba-tean edo bestean lelo hautako ba-tzuk? Nork ez ditu ezagutzen bai euskeraz bai erderaz ulertzen du-ten horietako mokolo eta «mon-golak»? Nork ez daki bai euskeraz eta bai erderaz hitz egiten dute-nek ere ba dirala lelo hauen ar-tean? Lelo giza jo hauen artean ere, maila berdinean, noski, beti argi-ago eta gehiago izango da bi hi-zkuntza ulertzen edo minzatzek da-kiena, edozein mailatan dala ere. Baina ezertarako balio ez duenak ez du hizkuntza bat ere ikasiko eta, ba dirudi, hizkera bat ikasteko nor danak bestea ikas lezakeala, hau da, erdera eta euskera, biak.

Baina euskeraganako atea itxi egiten digute beti eta dalako pe-dagoji horrek ez digu kalte gutxi ekartzen, pedagogia hau, ene us-tez, esperientzietan aldakor izanik ere munduan urteetan zehar, ez bait da behar bezala erabiltzen edo menderatzen edo eztaikit nik zer, baina beti gure kontra, gure eu-skeraren aurka.

Urteak emango digute bakoitza-ren ekin-tzei dagozkien fruituak eta agertu izan duan zer hau geroak demostratuko du. Bitartean aurre-ra, batzuek euskerari bultzaka, bes-te batzuek erailten.

gatik ezin jakin dezakeela artiku-luek zer dioten. Honek, berriz, ez diola zuzendari horri bat ere erru-rik kentzen uste dugu, eta bai ge-hitzen, pertsonen ohore eta izen onarekin ezin ibil baitaiteke ohar-kabe ez jolasean.

zeruko ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA ARISTEGIETA

Argitaratzailea:

Nafarroako-Kantauriko ta Aragoiko Kaputxinoak. (Mayor, 50-1.- Burlada Pamplona).

DONOSTIAN:

Oquendo, 22 - Tel. 26666.

Euskalerritik begira...

LANGILLE ARAZOA

Uda igaro da. Baita turismoak dakarren eraso edo zurun-billoa ere. Baina aurtengo udak, garrantzi haundiko beste ha-
maika gertaera ekarri dizkigu. Hona hemen:

Uztailaren azken aldeko egunetan, Granadan iskanbilla izu-
garriak izan genituen; gure artean aspaldi izan diranik haun-
dienetakoak bai, alegia. Exegintzako obratan ari ziran langilleak,
lan bideari dagozkien eskubideak zuzentzeko alkar-izketak an-
tolatzen ari ziran, baiña egiñalak egin da gero eta itxura jato-
rrean ezer etzutela iristen ikusirik, indarkeriari leku eman zioten
eta hiru hil. Ustegabe? Etsita? Itsumustu batean? Eguneroko
guztiak Granadako zoritxarrak aitatu zizkiguten, baiña presaka
ta buztana ankapetan izkutatu nahiean. Noiz arte utzi sustraiak
aztertu gabe? Noizko auzia? Benavent gotzaiak bere pastoralan
ziran bezala kaleko zaratari, gertakizun hauek sortu dituzten sus-
traiak baiña ajola haundiagoa eman nahi zaie.

Handik egun batzuetara, Madrid'eko Metroko langilleak opor-
keta hasi zuten eta bi aste geroago Unibersidade berria egiten
ari diran langilleak uste berean zapuztu ziran. Hirurehun lan-
gille kalera bota zituzten, nahiz ta bereala berri onartu.

Eztabaida luzean egon dira Gipuzkoan Alfa'ko, Arruti'ko ta
Ayala'ko langilleak eta orain oraindik ere ez dira behar bezala
konpondu. Azkenik Barcelona'ko ta Sevilla'ko kaian lana egiten
duten gizonak, beren gorabeherak ere izan dituzte.

Zer dala-ta? Zer eskatzen due gure langilleak? Bidezkoak ote
dira aien irrintziak? Gauza normalak ote dira gizarteko ebolu-
zioan? Galdera guzi hoiaren artean ez nuke estali nahi, agerian
dagon erantzuna. Gizarteko konfliktuak ez dira txantxetan pi-
llazen, azpitik zerbaite bultzagai ez bada. Eta txatxo ez banago
azpiko ortotsa entzun egin behar.

Alde batetik bizi modua egunetik egunera garestitzen ari dala,
beharrenezko gaitetarik hasita. Lan sariak berriz, estu baiña es-
tuago. Bestetik, langileen eskubideak iristeko behar lituztekeen
instituzioak eta trebetasunak, hots, sindikatoak, gure artean bein-
tzat eta gaur gero jai dutela. indikatoak ez bai du langileen
alde ekiteko ez indarririk eta ez girorik. Gauzak horrela, kapita-
lismoa, gero ta sendago ta zabalago danen gan jokatzan ari da
mamú gisa. Zer egin?

Laster hasiko da Cortes etan sindikal lege berriaren ezta-baida.
Igaz ezagutu genduen sindikal-legearen proiektua ta ageriko kon-
tradikzioa igartzen degu aurrea zenbatzen diran oinarri eta gero
ezarri nahi dan estruktura artean. Izan ere oinarri edo asmo
generalak eta Gotzai-batzarrak eman zigun dokumentoa eta O.I.T.'-
ek bere aldetik eman zuan iritzia, malla batean ikusten ditut
baiñaez horrela sindikal organizazioa estrukturatzean. Sindika-
toak, sindikatoa izateko, bide zuzenetik iritxitako representazioa
behar du. Baita bakoitza izateko ta erabakitzeko eskubidea ere,
Estaduengandik aparte. Eta azkenik askatasuna sindikatoak bil-
tzeke ta organizatzeko.

Sindikal lege berria bide hortatik jarriko al da? Auskalo!

Ara bada. Beste edozein jomuga alperrikakoak izango dira,
langileen eskubideak benetan errespetatzeko.

A. F.

Bai Onenak!

FANDERIA

Ez Merkenak

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
Gañera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

ERRENTERI

astez aste

Etxebeste pelotaria, munduko txapelketan ari izan zana, Baionako auzitegira deitua izan zan bere a-
utua kontrabandoz bete bete zera-
makialako. Amar milla franko be-
rri ordaindu behar izan ditu adu-
anan.

Iruneko gizon batek ere auzitegi
ortan bertan artu du merezi zua-
na: Dionisio Samorak tren-billete
frantsesak faltsifikatzen zituan eta
Parisa zijoazen espainiar gizagai-
xoei saltzen. Onela irabazi dituan
diru guziak S.N.C.F.-ri itzuli eta
urte baterako, espetxera joan be-
harko du.

—oOo—

Arrangoitzen, festa xarmanta an-
tolatu dute De Grandchamp ande-
rearen ohorez, ehun urte egun au-
etan bete dituelako. Sortzez Pa-
ristarra izan arren, azkeneko be-
rrogei urte auetan Biarritzen bizi
izan da.

—oOo—

Logroño'ko "Adarraga" pelota-pla-
zan Isidoro Otxoa jaunari ome-
naldi bat egin zaio. Bera da Erri-
oxako Pelota-Federazioaren buru.

—oOo—

1950-etik 1970-era Espainian al-
koholikoak asko ugaldut dira. Orain,
sikiatrikoetan sartzen diranen ar-
tean % 40 alkoholikoak dira. Ala
adierazi du Iruñen Santo Domingo
izeneko sendagille jaunak. Zerga-
tik edaten duten? Erdiak, ohitura
artu dutelako, lagun-giroak ohitura
ori arerrazi egin dielako. Eguneroko
litro bat ardo baiña gehiago eda-
ten duana, alkoholizatzeak arrisku
bizian dabil. Euskalerriko alde ba-
tuetan esandako proportzioa orain-
dik aundiagoa da. Eta emakumez-
koak ere edaten asiak dira.

—oOo—

Oraindik irekia dago "Euskal
Zortzikotearen Txapelketarako" ize-
na emateko eman zan epea. Txap-
elketa au Iruñen izango da.

—oOo—

Arabar Aita Demetrio Ruiz de
Alburuza, Jesu-Lagundikoa, Gazte-
izko "Jesus Obrero" Eskolak sortu
zituanak Donostian il zan.

—oOo—

Gernikako Arbola gaixorik dago.
800-en bat milla pertsonak zapa-
tu omen dute inguruko belardia
gizaldi batean. Beraz, gure aitzia
zaharrak lau bat milla toneladako
pixua jaso du ehun urte on-
tan. Oraingoaz, baranda berri bat
jarri zaio ikusleak urbildu ez da-
kizkion.

—oOo—

Berreunen bat filme daude ize-
nak emanda, Bilbaon izango dan

X-garren Txapelketarako. Mundu
guziko pelikula etorriko dira, pe-
likula motzak eta dokumentalak.
25 naziotatik etorriko dira; Israel,
Egipto, Iran eta Sudafrikakoak, le-
henbiziko aldiz aurtan. Sariak "Mi-
keldi" izenekoak izango dira; bat
urrezkoa, bestea zillarrezkoa eta
irugarrena brontzezkoa (50.000,
25.000 eta 15.000 pezeta). Eraku-
tsirik ederrena duan filmarentzat,
50.000 pezetatako beste sari bat.
Txapelketa bitartean, beste filme
on batzuk ere ikusiko ahal izango
dira: Cocteau, Plansky, Buñuel, Sa-
cha Guitry, Antonioni, Ian Hugo
eta abarrenak.

—oOo—

Gazteizko Diputazioak "Aurraren
Iri" bat eratzea pentsatu du. Orain
arte "Mixerikordia" deritzan etxean
egoten ziran aurretzat, ain zuzen.
Bertan ikastola eder bat ere jarri-
ko da etxeko eta kanpoko nahi du-
ten aurretzat. Baldin bait ere,
euskera irakatsiko ote da...

—oOo—

Daniel Merino pintoreak agerke-
ta bat ireki berria du Gazteizen.

—oOo—

Gazteizko Diputazioak "Dantza-
-Eskolan" 300-dik gora dira izena
eman duten ikasleak.

—oOo—

Iruñeko Orfeoari Dusseldorff-era
joateko dei egin zaio. Ez dakite
oraindik joaterik izango duten ala
ez.

—oOo—

Donostiako "Zorroaga" Zahar-
-Etxeari berri bat ematera dioa
Erriko-Etxea. Beti izan da Zorro-

aga donostiarrentzat leku maitea:
an bizi baita gipuzkoar zahar as-
ko. Orain, gañera Oa jaunak po-
breentzat utzi dituen 50 milla mi-
lloi pezetekin zerbaite eder egin li-
teke. Eta kezka au sortzen da as-
koren baitan: Galdetu al zaio erri-
ari nolakea nahi lukean zahar-etxe
ori? Zergatik ez da azaldu proiektu
edo maketaren bat? Poz pozik egin
izango genduen kritika bat eta
baita geuren poltxikuetatik lagun-
du ere...

—oOo—

Iruñeko "Txantrea" auzoan nes-
ka-mutilentzat instituto bana egi-
ten asiak dira.

—oOo—

Sestaoko "Astilleroetan" 97.000
toneladako "Southern Sun" pe-
troleoa itsasoratu dute, Venezue-
lako "Sun Oil Company-Hideca"-
rentzako egina da eta urte-buka-
erako bukatutik egongo da.

—oOo—

Dirudienez, Gazteizko aeropuerto
berria Lubiano - Jungitu - Ullibari-
-Arrazua errien inguruan egingo
dute. Laster jakingo omen da onen
berri.

—oOo—

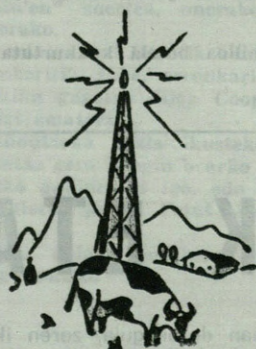
Arabar Artearen 27-garren Era-
kusketa datorren illean izango da
eta lehenbiziko aldiz emakumearen
pintura eta eskulturak erakutsiko
dira, leku berezian.

—oOo—

Aspaldidanik huelgan diarduten
zarauztar langileek, beren eskubi-
deak aurrera ateratzeko, oraindik
ere tinko eusten diote bereari.

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Benen baneko auziak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLUJUTEGIA

Euskaldunak eskatu sañneurriak (deskuentoa)
Avda de Francia, 1
IRUN

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enperantza

Urrutizklfiak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUZ

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaiaña
- Guriña
- Yogur
- Batidnauk

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 20060 (lau ari) — DONOSTIA

“Occitania libra”

Montsegur, catharoak, Occitania... maiz aipatuak azken bolara honetan. “Saint Louis-urtea” da aurten Frantzia; eta Louis IX-garrena guztiz lotuta dago catharo-en kontrako guruzada edoltsu eta izugarriarekin.

Hau dela-ta, sorpresa batzuk gertatu dira; eta denetan haundiena hau izan da beharbada: Occitanian (alegia, “langue d’oc”-ez mintzo den Frantziako eskualdean: Biarnotik Savoye-raino doan Hegoaldeko departamendu-lerrokada luzean) Parisen kontrako herra goruntz doala, eta ez behehantza, “impérialisme français” derizatena aipatzen bait da.

Ba genekien Parti Nationaliste Occitan delakoaren berri: orain dela urte batzuk mintzatu nintzen ni, laburki bederen, Fontan jaunaz. Baina, egia esateko, ez orduan eta ez geroztik ere, ez genuen euskaldunok “occitaniar abertzale-tasuna” oso zinez hartu. Guk geuk ere ez genuen sinesten.

Orain dela aste batzuk, ordea, behin eta berriz irakurri ditugu Occitaniako herrizale pizkundearen gora-beherak. Eta joan den astean, Irailaren 20-ko banakoan, orrialde oso bat eskaini digu “Le Monde”k arazoaren egoeraz; denen bilduma bat Lacouture jaunak eginez (Lacouture hauxe da, besteren artean, Ho-Chi-Minh zenaren bizi-idazlea). Aitor dut, eta aitoru beharra dute gehienek: ez genuen uste; orain dela urte batzuk, ez genuen honelakorik sinetsiko egia da.

Frantzia, jakina denez, bi herri nagusi zeuden Mende-Erdian: frantziarra batetik (“langue d’oil” zerabilena), Parisen inguruko; eta occitaniarra (“langue d’oc” ez mintzo), Tolosa-ren inguruko (Toulouse).

“Catharo”en Guruzadakoan, batera hil ziren kristau manikeismoa (Albi hiriarren eskualdean finkatua, eta horretatik “albigois, albigens” izena), eta Occitaniaren politikaskatasuna. Catharoen iraupena eta ihardukiera, Iruñe eta Tolosa garai hartan lotu xamar gertaturik, Vasconiako mugetan gertatu ziren gehienik. Catharoen arazoak Euskal Herria ukitu zuen; eta Montsegur-ko azken defendatzaileen artean (denak gero erre-azariak, jakina denez) euskaldun mordo bat bide zegoen. Gure Jen Etxaidek, hain zuzen, honi buruz zer-bait idatzi gogo zuen orain dela urte batzuk, oker ez banago; eta euskaldun catharo zoritzarrek haiek merezi luteke.

Geroztik “Languedoc” delakoa oso frantsestu zen. Oc-hizkuntza “patois” gisa alde batera utzia zen hirietan, Tolosa-ko loria zaharrak kondaira huts ziruditen, eta Albistarren kontrako Guruzadaren hilkintza lotsagarriak betirako ahazturik.

Ez da horrela izan, ordea; eta honetxek harritzen ditu batera frantsesak eta frantses ez garenok. Occitaniako P.N.O. delakoa gora doa arauz, eta gazteek hornitzen eta hazkartzten omen dute, ez arkeologi-zale batzuk.

Lacouture jaunak azaltzen duenez, Aude-ko, Herault-eko eta Pyrénées Orientales-eko murrueetan, endoko lelo hauek irakur daitezke: “Vive le P.N.O.!", “Paisan occitan, lucha o creba”, “Occitania libra”, eta abar.

Lacouture-ren ustez, hor badago Parisen kontrako “état d’esprit antagoniste” bat; eta ager-arazten duena hau da: “nahasi xamar dagoen kultura eta ekonomia kinka bat”. Dionez ere, bukatzeko, gero eta ageriagoak dira kezka horiek Occitanian: “l’opinion y pousse... le climat y est favorable”.

Zer kolore hartu du Occitania-tar pizkunde honek? Bi kolore nagusi, batez ere, Lacouturek berak azaltzen duenez.

Alde batetik, kultura-kutsua: mugimendua hizkuntzaren aldeko burruka gisa agertzen da. Abuztuaren, Montpellier-ko hirian, Oc-hizkuntzari eta literaturari buruzko Biltzar Nagusi bat izan da. Mundu guztitik etorriak, 150 intelektualek, denak occitaneraz mintzatuz, Occitaniaren kultura-arazoak arakatu dituzte. Occitaniarrek, bestalde, “kultura-genoizidioa” salatzen dute beren aldizkarietan.

Beste alde batetik, ordea, politika-borondate bat agertzen ari da gazteetan. Eta Lacouture-ren hitzez esateko, “aliénation... exploitation... mépris...” dira entzuten diren hitz saminak.

Aspaldiko “Viure” aldizkariari, orain “Occitania Nova” erantsi zaio, biak ia osoki occitaneraz idatziak; eta federalismoari, sozialismo-joera gainera zaio. Ez da harritzeko, horretara, propaganda-orriak batera zabaltzea abertzaleek eta P.S.U.-koek... Gauza ezaguna da, bestalde, Robert Laffont-en “La Révolution régionaliste” liburua (Gallimard-enean argitaratua emana) begi onez ikusia izan dela sozialista berrien artean.

Claudio Marti kantatzailearen arrakasta, azkenik, hortik bilatu behar da. Gitarra besoetan, orain dela urte pare bat hasi da Carcassonne-tar hau Occitaniako ingurua egiten; eta nun-nahi aurkitu omen du entzule berorik, zahar eta gazte. Hots, Marti-ren diskoek “Che Guevara”ren irudia dakarte aurrealdean, eta bi kolore apaingarri: beltza eta gorria...

Eskoziako eta Mazedoniako gertaerak ezagutuz, baita Kessovo, Gales eta Breñaikoak, baita beste aniz, ezina da honetan guzian Kondaira-joera berri bat ez somatzea. Ezker aldeko etnia-zaletasun hau ez bait da sentonen ezagugarria, gazteen bandera ausarta baizik.

LARRESORO

Herri-etxeetarako auteskundeen ondoren

BELGIKA EDO FEDERÁLISMOAREN EZIÑAK

Federalismoaren aldeko indarrak, hil honen 18-an irietako herri-etxe-etarako egin diren auteskundeetan garaila irten dira. Bruselas iri nagusian frantsesedunen Frentea %-ko 26-ren autarkiaz jabetu da eta holako gertaera orain dala iru urte ezin konpreni zitekean. Belgikako beste bi alderdietan wallonitar eta flamendarren Frente bereziak aurrerapide handiak egin dituzte. Alderdi zaharren artean, sozialistak bakarrik eraso honi autsi ahal izan diote eta hori, azkenaldi hontan hoiek ere federalismoaren alde jokatutako dutelako. Beraz, Federalismoaren sistema sartzeko giroa sasotzen dijoa Belgikako erreinuan.

Baiña sistima-aldaketa horrek maikina bat buruaste ekarriko ditu.

FEDERALISMOAREN ATZETIK

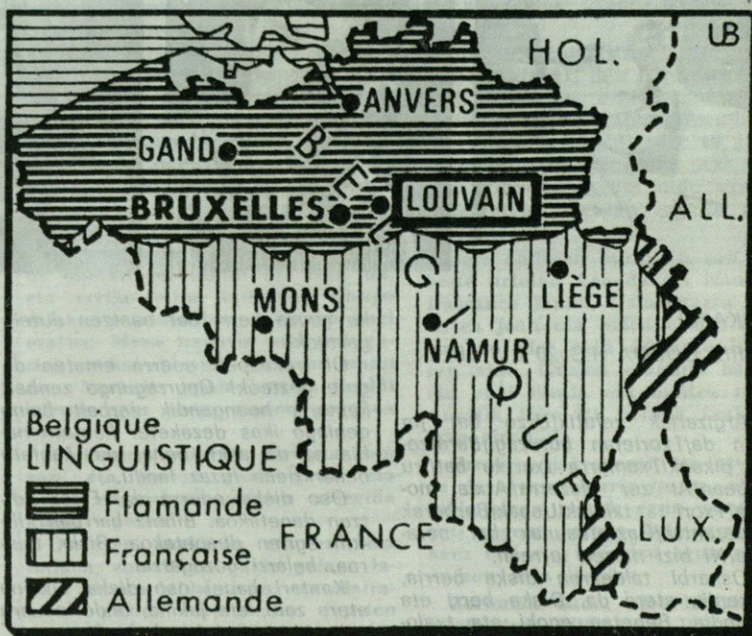
Belgikako Estatu Bateratuaren garaia usteltzen dijoala dirudi. Bruselaseko auteskundeak biziki adierazi dute izkuntzarekiko eztabaidak beste arazoak baino garrantzitsuagoak izan dirala.

Wallonitarren kolonialismoaren bukaera eta Flamendarren indartzea asi ziranetik, urte asko igaro dira. Azkeneko guda nagusiaren ondoren batez ere ipar-aldeko ekonomia indartzen ari zen eta bat batean Wallonitarren handitasuna gaitzen. Gaur, oraindik ere, bi Herriak bata bestearekiko morroitzapearen beldurak eraginda alkarren arteko burrukan ari dira.

Demografiaren aldetik urritzen, industriaren aldatu-beharrak dakarzin buruastearekin eta garai batean bakarrik erabiltzen zituzten estadia eta ekonomiaren mekanismoak gaur berdintasunean Flamendarrei eskeini beharra dutela ikuslerakoan, Wallonitarrek oso minduta arkitzen dira.

Bestetik, Flamendarrak, nahiz eta ekonomi aldetik indartsuenak izan eta politika-influentzia handi baten jabe, oraindik ere lehengo nagusien menpean biziko balira bezela sentitzen dute.

Gogorra jarraitzen du oraindik

ere Estatu bateratuaren bi Herri hauek daramaten borroka. Belgikako batasuna Flamendarren morroitzan oinarritzen zan eta morroitzapetik irten diranerako batasuna lertzeko bidean jarri da.

Bi Herri hauek berdintasunera iritxi diran ezker, bi aukera daukate: edo bakoitzak bere Estadia jasotzen, edo Federalismora jo. Lehenengo bidea oraingoz nehorik ez du artuko; bigarrena berriz, eragozpenik gabe ez da aurrera aterako.

FEDERALISMOA EZ DA PASTELA

Federalismoaren sistimaz bi Herrietakoak ez berdin pentsatzeatik datorkie lehen eragozpidea. Ipar-aldekoak bere kultura dagokion mailan jartzearen federalismoa eraiki nahi dute, ego-aldekoak berriz, beren ekonomiaren zuzendari eta eragile izatearren.

Hala ere hori ez da eragozpide nagusia. Orain artean ugaritasun

netik sortu izan da Federalismoa, baiña inoiz edo oso bakan, batasunetik. Belgikako batasunetik bitasunera edo gehienez irutasunera (Bruxelas) eramango duan bidea oso zailla izango da.

Beste aldetik, zer ondore ekonomiko ekarri ditzake Federalismoak? Industrien alkartasunaren ardura-dun batek dionez «Belgikak bi izkuntza ditu baiñan ekonomi bat». Walloniko altzairu-olak Flamendarren kaieri ta ikatzari lotuta daude. Anvers-eko joan-etorrien erdiak Walloniarako egiten dira. Beraz, gizaldi bat zehar elkartutako ekonomia orain zatitu ezker zer irabazpide aterata ote ditek?

Hontan, Wallonitarrek dira kezkatuenak. Ekonomi bateratu batean Flamendarren eskuetan bere industria eroriko dan beldur baitira. Bere lurraldean aski aberatsa dala ekonomia berpizteko, pentsatzen dute eta bere ekonomiaren azkeneko itza emateko moduan arkitzen direnean, gauzak obeto joango dirala uste dute.

Hor daude, bada, eragozpide edo zailtasun batzuk, Federalismoaren sistima ezartzeko.

Bi Herri eta biak errespetagaririk dirala esanda, ez dira gauzak ain errez zuzentzen. Federalismo oso baten deihadarrak ohiartzun handiagotzen egiten du ego-aldeko lurraldeetan eta Batasunarenak, gehiago Flamendarren artean, guk hala ez ustearen. Paperak trukatu egin dira. Flamendarrak menpean arkitzen ziranean, bere nortasunaren aldeko borroka indartsuagotzen, gaur berriz bestalde. Hala ere, Walloniko federalisten etorkizuna illunagoa ageri da.

—oOo—

Ikusten denez, Federalismoak ere gordetzen ditu bere eziñak. Izkuntzan finkatutako Federalismoak ez du Wallonitarren etorkizuna zearo salbatuko. Izkuntzan eta ekonomian finkatutako federalismoak beste estatu bateratuaren antzekoa egingo du Walloniko federazioa. Walloniak ausarditsu joka beharko luke bide hortatik abiatzeko.

Europak ere lanaren banaketa egoki baten bidez zenbait nazio zapalduen etorkizuna argitu dezake. Baiñan gaurko Merkato Elkartuak daukan sistimarekin utsune hori betetzeko bidean jarri ote ditek? Nortzuek eta zer oinarritan eraiki nahi dute Europaren Elkartasuna?

D. IZA

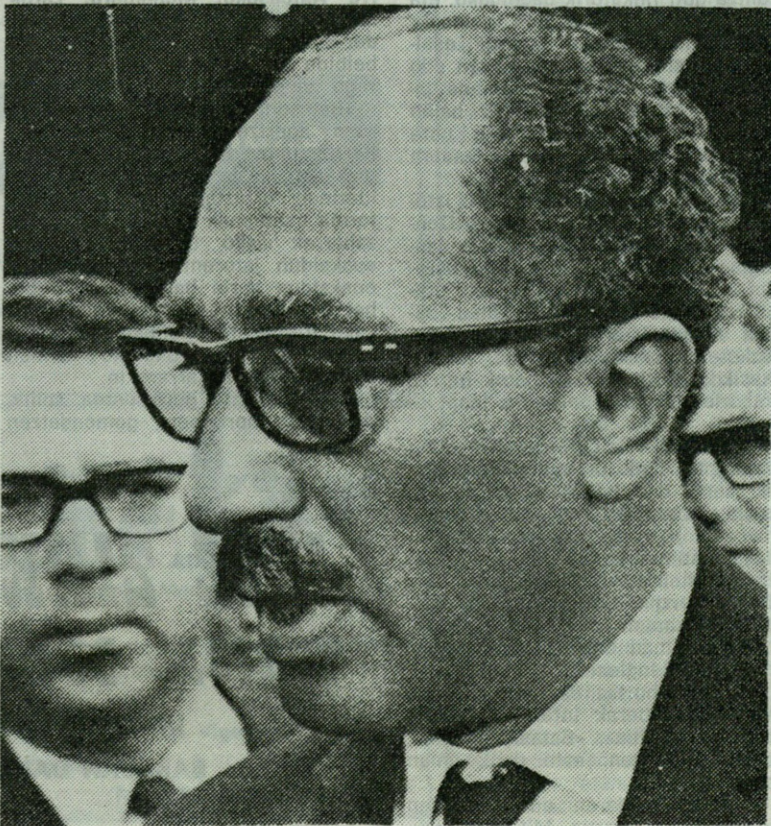

Anuar El Sadate, Nasser-en ondorengoa

Anuar El Sadate, Nasser-en lagun zaharra izango da emendik aurrera Egiptoko Republikako lehendakari. 52 urte ditu (Nasser-ek baiña illabete bat gehiago). Erlijio-kutsua duan familia batean jaioa, izlari ona, arabiar abertzale porrokatua. Baiña batez ere, militarra. 1938-gan, militar-eskola utzi bezin laster, Nasser-ekin biltzen ari zana, ea Faruk erregea nola bota eta ingelesak nola uxatu. Bederatzita militarrek utzierazi egin zioten Faruki bere agintaritzatza eta bederatzi aien artean Anuar El Sadate zegoen. Geroztik beti gora igo da: sozialista alderdiaren buru ere izan zan. Egia esan, bere lagunak olako lekuetan eseri ezker, Nasser gauza guzieren jaun eta jabe gertatzen zan.

Esan ere esan izan zan garai batean El Cairo-n, Sadate, Nasseren astoa zala. Zigortua ere izan zan, negozio zikiñetan bat batean arrapatu zutenean, militarra zalarik...

Baiña orain rusok zer nahi dute? Bere eskupean lehendakari bigun eta erriko bat euki. Nasserren laguna zalako El Sadate, erriak maite du.

musika euskal diska berriak

OŠKARBI
HERRI GOGOA H.G.-20 L STEREO

Argizariak zelutik/Urzo bat jin izan da/Txorietan buruzagi/Baratzeko, pikua/Txamarra txartxo bat/lru gabea/Ai zer plazerra/Atxia motxia/Txori txikiak/Usok/Barberak esperantza/Gaztetasunak bai nerabila/Ni bizi naizen lurrean.

Oskarbi taldearen diska berria, azkenik, atera da. Diska berri eta haundia. Benetan egoki eta txalagarria dugu gazte hoien lana, ez baita nolabaiteko lana, ordu askotako entsailoen ondorio gozoa baizik.

Hamairu kantu: hiru era berrikoak eta hamar zaharrekoak. Kantu zaharrei ordea, halakoxe usai berezi bat darie, gazte-giro bat alegia, talde hau osatzen dutenak ez baitira alferrik gazte! Entzule guztiak gauza batez oroituiko dira: euskaldun otxoteez. Hala da. Baina, kontuan har dezagun gazte direla eta behar ere bai-ta, otxote-mota antze-

ko gauza berri bat osatzen dutela gazteok.

Oi irakaspen ederra ematen digute gazteok! Gaurregungo zenbait kantarik hoengandik zerbaiz baino gehiago ikas dezakete: kantatu nahia ez da aski, behar da, kantatu behar dena luzaz landu.

Oso diska ederra da. Erraz aditzen danetakoa. Bihotz barruan kili-kili egiten duanetakoa. Bizia, txaroa, belarri gozagarria.

Kantari hauei oso diska bikaina atera zaie, eta jakina, ondorioa ere ezin izan zitekean hobe.

BILBAOKO TXISTULARIAK
CINSA CIN-167

Aurreku Vizcaino a) Desafio b) Zortziko c) Pasamano d) Zortziko e) Kontrapas. Bailables Vascos a) Fandango b) Arin-Arin c) Biribil-keta.

Mota hontako diskak beti iz-

ten dute entzule berezi zenbait, eta honako honek ere ba du orain artean arkitzen ez zan zerbaiz, Bizkaiko Aurrekuak alegia.

Diska osatzeko, suetoan dantatzeko doinuak, hauek ere beti izaten baitira onartuak; jendeak zankoak mugitzeko gogo duanerako oso egokiak.

NAIKARI
CINSA CIN-168

Begi eder horrekin/ Danok lagun. Naikarik eskaintzen duen bigarren diska dugu hau. Lehen egin zutenaren gisa, hau ere gaur eguneko ritmoarekin egiña.

Zalantzarik gabe, bigarren diska hau, hobe da, eta apaliñagoa, hori dela ta gazte jendeen artean arrera hona izango duela uste izatekoa da.

Aurrera bada gernikarrok, ba dute zuentzat sail berezi bat eta.

ONDARRUKO KRESALA
PAX C. 3180

Kristau urak/ Gezura/ Mundu garratza/ Goratzea.

Gotzon Aulestia izena, ez da batera berria guretzat; Cinsak antolatzen zituen Euskal Abestien Sarraketan bere izena gogoangarri gelditu bait zan.

Orain bere herritarrekin lau abesti (lauak berak sortuak) grabatu ditu, eta diska batean eskaini.

Egi bidean, izendatu duten diska hontan, Ondarruko abes batzaren egoera adierazten dute erabat, gaurregun gaitzen ari diren koral hauek beren herrian ba dutela oraindik ere arrera ona, alegia.

Lau abesti hauetaz, diote: Itsasoaren ekaitzak bezin garratz/ Itsasoaren orruak bezin zarratzu/ Itsasoaren bitsak bezin garbi/ Itsasoaren urdiña bezin argi.

Joseba Agirre

Idazkera bateratua eta Mitxelenaren itzaldiak

Joan den ilabeteko 25-30-en arteko egunetan, Donostiako Apezgai-tegiko areto batean, euskera idatzien batasunari buruz, Koldo Mitxelena ikuntzalariak bost mintzaldi gogoangarri eman zituen. Beste zehetasun geiago emango dute eta osorik ere argitaratuko dituztelakoan gaude. Bai, azken aldi huntan gai horri buruz sortu diran aserre-bide eta zitalkeri-en ematzeko ongi etorriko dira.

Arrakesta handia izan zuten, nahiz antolazaleek sar-saria goraxko ipini; horregatik, batzuk entzun gabe gelditu ziran. Baiña areto andia bete zen, geienak andereño eta mutil gazteak izanik.

Batasunarekin zer-ikusirik izan duten autoreak aipatu zituen lehenik, LEIZARRAGA rengandak has eta Arana eta Azkue arte; azken bi hauen lanak goratu zituen, beren alde oñei gehiago oharutz, izan zituzten akatsak baino. Ez oraindik idazle antuste batzuk bezala, dena gutiespen eta erdeinu bi jaun horiengand; eragile, lehena eta lan handien osazale, bestea.

Soziologia eta politikaren aldetik esan zuen, bururatu ditut nik nere esanak, hemen, eta ez Linguistikaren aldetik. Askok uste ez bezala, bi bazterretako euskal kritikariaren okerrak zuzendu zituen, batasun —iritzi zorrotzegiak, erdialdera ekarri nahiz.

Beharrezkoa dugu, segitu zuen Mitxelenak, euskera idatzien batasuna, eskualde batekoek eta beste-koek euskeraz elkar aise adi dezaten, erderara jo gabe. Batasun hori bereziki Ikastoletako eta Irakasteetako, baitaezpadakoa dugu, Literaturarako baiño premiatsuago; eta huntan, euskalkiek oraino ere bere egin beharra badute.

Etzen, lehenbizian aurrerik zer izkera moetan irakatsi behar zaion aipatu, ez eta noiz batasunakoarekin has; euskera bizirik ez dauden tokietan, astetik batasunakoarekin aurra asiko den auzia ere xuritu beharra dugu. Baina batasun hau,

zion mintzalariak, ezta presaka egin behar; gelditu gabe bai, arian arian, baina denbora artuz, erregelak zuzen osatuta.

Martin Ugaldek Z. Argian egin zion elkarrizketan, Mitxelenak dio: «...Iztegi (Arantzazuko) hori ezda nerea bakarrik... baina iztegi horren asieran esaten da, gure lan hau ezdala saio bat baizik, eta zuzenketak egiteko gertu gaude-la...».

Iztegi hortarako, zion Mitxelenak, 25 mila edo itz bildu behar liratekeala (Guk uste dugu, bi erdaren itzulpenak ere beharko dirala, izkuntza guti finkaturik dagoelako, eta erdi ikasirik euskarazale geienak; bai eta, itz zenbaiten ondotik, esaldia ere beharra dago, aditzaren edo itzaren jokabidea eta regimena jakiteko), baina osorik sartu baiño sailka obe litzakeala (gure uste apala da); d'après le sens, esaten denez.

Ikastola eta Ikaskintzarako itzegiñoa lehenbizi, gero Etxekoa, Dendetan ibiltzekoa, Bulegoan eta lantegian erabiltzekoa ondotik, Baretan, Zinemaren eta foot-ballearen erabiltzekoa gero eta abar. hala, zatika emanez, errazago eskuratuko litzake euskaltzaleek, eta aisago ikasiko; itzegi lodixka batek berriz, irakurle guttiago beti, eta lana luzeagoa.

Ikastolarako itzegiñoan uste dugu oraingotz, itzik premiatsuenak soilik, sartu edo itzulikatu behar liratekeala, Botanika, Zoologia, Geografia edo Historia gaietakoak adibidez; matematika berriak eta Zientzia-espezialitateak baiño lehenago. GALES-herrian ere, zenbait gai galsez irakasten dute eta besteak, itzegi kontuan eskas xamar dauden gaiak, inglezaz.

H. auzi hortaz ez gerra sartuko, Mitxelenak berak interview hartan ziona gogoratuaz: «Batasuna, ordea, eztago horretan, ezta urrik eman ere».

—IZAN— verboaren edo aditzaren formei buruz, berriz, Mitxelena jau-

na giputzaditzaren aldera ixuri zen. Bizkai-euskalkiko gazteak, lapurtarraren aldera daudela ematen du. Eztabaida gogor hau nolabait arintzeko, bi auxiliar delakoen formak onartzea edo zillegi uztea, ez ote litzake errazena? Denbora edo epe baten buruan, fite ikusiko litzake zein den gaillen.

Berdin esan genezake, idazteko tankera edo estiloari buruz; aipatu euskalki horiek urbil asko zeuden joan den mendeko idazleen izkribuetan, orainoketaren baiño aitzaz gehiago; hau bera aipatu zuen Mitxelenak bere itzaldi batean —Agirre Asteasuko, Mendiburu, Lardizabal, Ubillos giputzak, eta Haraneder-Harriet, Duhalde, Duvoisin, Arbelbide lapurtarrak, batasun alde-rago zeuden.

«Batasunaren kutxa» delako liburuan agertzen diran aditz-formak berriz, uste dugu asko gutxitu ditzakeala, ikasle berrientzat, bai eta idazleen erraztasunarentzat; soilik forma usatuenak sartuz, edo autore zaharrek asko usatuak; besteak, euskaldun jatorrentzat utziz. Berdin euskaldun garbi hauentzat utzi behar lirakeala nago, iketako eta nokako formak Nahiko lana dute euskaldun berriek, zuketako formen konjugazione bakararekin.

Eta hau ezta gure ustea soilik, Añibarrok hori bera gomendatzen

du bere Gramatikan, orain 150 urte; eta orduan euskera sendo eta bizi zegoen, eta ez ahuldua, egun bezala. Añibarrok dio; «...La conjugación de verbos irregulares (sintéticos) o no compuestos, es más enérgica, elocuente, airosa... que la de los regulares (perifrásticos). Con todo, exhorto, que el que no se ha criado entre bascongados, o no ha aprendido el idioma por el uso, no se meta (a lo menos en los principios) sino al estudio de verbos regulares (perifrásticos) y al tratamiento ZU...».

Tampoco es necesario el estudio de conjugaciones del trato bajo, familiar y menos cortés de I-C- EU-EUC (Anuario del Seminario JULIO de URQUIJO. III- 11969- Prólogo de Villasanté).

—IZAN— aditzaren formetan ere, etsenpluak edo itzulpenak, bi erderatan, beharrezkoak direla uste osoa dugu, irakurleen artean, ez-kasi franko daudelako, eta matizatzaren ez jakiten; gure izkuntza ere, kasu askotan gutxi finkatua dago oraindik.

Agian laster itzaldi horiek argitaratu emanen dituzten, gure artekoen okerrak zuzentzeko, eta gure euskera idatzien onerako.

A. IRIGARAY

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

BERTSOLARI EGUNA MARKINAN

Oraintxe zazpi urte, Markinako karmeldarrek, Pilareko eguna jai egiten zala ikusita, egun ori BERTSOLARI EGUNA ospatzeko ar zitekeala uste izan zuten. Ala sortu zan urtero egun au, eta eguraldi ederretan aurten ere jaierratu genduan bertsolarien doia, illaren 12-garrenean.

Arrazkero urtero, bertsolari sail jatorra ikusi aal izanda Markinako fraillien etxean. Goizeko amaiketarako Meza abestua izendatua zegoen. Beti bezala pixka bat atzeratu bear izan genduan mezatarako ordu ori. Meza barruan Etxaniz-tar Nemesio apaizak, itzaldi labur bat egin zuan bertsolariaren doia ta onek eskatzen zien erantzun jatorra adieraziaz. Bertsolariak, onelakoetan oi denez, beren meza-eskeintza ta abar bertsotan eman zituzten bikainki.

Meza -ondorean, guztiok konbentu barrura sartu gihan, Loiola irratiko izlari ezagun dan Jose Mari Iriondoren izketaldia entzutera. Onek asmo berri bat zekarren buruan: Bertsolariak, beren Elkartasuna ta aldizkaria bear zutela, alegia. Bi illean beingoa atera nai luteke aldizkari au, ta ortarako guzizon laguntza eskatu zigan. Bide batez, berak bide oiek nola urratu erakutsi zuan bere izketalidian. Eta guziok, an geundenok beintzat, ontzat eman genuen asmo ori.

Aztertu ziran iritziak eta paketsu alderatu ziran onen eta aren ikuspegia.

Eta besterik gabe guziok eguerdikoa egitera fraillien jatokian. Zabala lekua, baiña ederki bete zan bazkaldarrez. Eundik gora ba gihan maaitan eseriak; geienak Bizkai aldetik etorriak. Bertsolariak ere, jakina bizkaitar-rrak ugarien; baiña beste Euskalerrietakoak ere, an ziran giputzak eta Bidasoz arunkoak ere.

Maaioko giroa berotu zanean, bertsolariok jo zioten bertso kantatzeari. Jose Maria Iriondo etzan lo gelditu; maairik-mai an ibilli zan, bere magnetofona artuta, bertsolari bakoitzaren doinu ta itzak artzen. Gai polita baitzuan, gero Loiolako Irratxetik zabaltzeko.

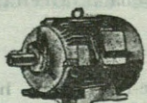
Onetan orduak aurrera zi-joazela ta zabaldu zan jendea, bakoitza bere etxealderuntz, egun-giroaren gozoa bidean miazkatuz.

—OOO—

Bertsolariok, egun au go-roago ta beroago artu bear zendukete. Zenbait bertsolari, nagusienak berak, azken urte aurretan ezitza agertu batzar ontara. Eta oiei dei egitea komeni litzake, artu bear diran erabakiak indar aundiago izan dezaten. Beraz, datorren urtean, an espero zaituztegu guziok.

Etxaniz-tar Nemesio

MOTOR ELEKTRIKOEN KONPONKETA

GORDAILLUAK

Bar Deportivo aurrean

Nueva, 3 Urrut.: 58357

ANDOAIN

ESAERA ZAHARRAK

Besteren etxean agudo azitzen dire aurrek (AN. Intza). Nork berak azitzuten, ikasten da zer gostatzen den.

Bakoitzari berea; au da zuzentasuna (G. AN. c.).

Bai jauna eta si; ez gera guziok berdin bizi (G.).

Batzuetan baijan ura; eta ferretan ez (AN. Esteribar). Batzuekiko ain esku-zabal, eta bestekiko ain esku-motz, deneko.

Biarkoa etziko; ala ongi biziko (AN. Etxaleku).

Belea egon zan adarrean taloa igurtzi-ta jan zu-nak, pozik bustiko zin or (G. Arrasate).

Berea beretako; ta besteana erdi-bana (G. Larrino).

Bizkorragoa, indarrez baño mingañez (AN. Madotz).

Bururik ez, ta txapela nai (AN. Larraun). Dagokion baño geiagoko gauza nai lukeana.

Bakotzek bere etxie garbi zala (AN. Golderaz). Besterenetan izertako sartu?

Beren arra ba due (AN. Olaati). Berezko ajea, er-gel-kutsua edo badute, esateko.

Beste egittekoik etzunak, bere etxeari su eman emen zion (AN. Leitzia).

Beti kalia? Izango da kezka sakelien (G. Deba).

Bat, bi, iru, laur; Irunberrin otso laur (AN. Otxa-gabia).

Begia bezin minbera (Lapurdi).

Bidea, luze bezin zozo (Lapurdi).

Bereak ikusi ditu (AN. Baztan). Berak bakarrik da-zenbat eraman duen, esateko.

Baztandar tuku-tuku; kolkuan milla marra-kuku (AN. Mezquiritz).

Biar san Bartolome, ta sokekoa denda (G. Zu-maya). Azken orduan alperrik negarra.

Berritan murlar eder (AN. Larraun). Denda berrian gauzak apain bezala.

Bere etxerik eztuna, aldun lekun bizitzen da. (AN. Larraun).

Bost txalma eraman bear izaten ttiak (dizkiat). (A. Larraun). Besteren utsa erasten zaioneko.

INTZA-K

BATASUNEAN INDAR

Eguna laburtuz doa eta gaur ni konturatu baino lehen sartu zait gaur.

Eguraldi zoragarria dago eta esan ditek amets egite- ra deitzen duela. Zergatik ez egin?

Ortzia ilun, oso ilun ager- tzen da. Han, hor eta hemen izar dizdiratsuak keinuka. Euskal lurra gogoratzen di- date: ortzia bezain ilun, ne- garti; eta han, hor eta he- men abeslari ospetsu bat, hizlari trebe bat, gizon ja- kintsu bat, idazle bikain bat. Bat, bat, bat... bat-asunera iritxi gabe.

Baina zer dioet? Zeru bel- tza gero ta izar gehiagoz jan- tiziz doa. Orain ez da hain iluna. Millaka, milloika izar agertu da eta lehengo zeru iluna zeharo edertu dute. Egia da azkenik ateratakoak lehenenak bezain dizdiratsu ez direla, baina guztien ar- tean lortu dute zeruaren edertasuna.

Izarrak, nahiz handi nahiz txiki, guztiak elkarturik gi- zonen begientzako eskaintzen dizkiguten ikusmira eta ikas- kizun handi dira. Ba dugu euskaldunok zer ikasia. Han- di eta txikien artean ez dut batasunik ikusten. Handiak, berak nahiko direlakoan, txi- kiei jaramonik egin gabe. Txikiok, berriz, "gu ezerta- rako ez gaituk" esan eta biz- karra jaso gero dena egina dugu.

Guztion, guztion beharra du euskal lurra. Izar handi eta txikiak, den-denek iritxi dute batera ortziaren beltza urrutiratzea, edertasun bere- zi bat zeruari ematea. Iza- rrek ez dituzte izartxoak gu- txietzi eta hauek ere ez du- te lotsarik horien aldame- nean agertzeko. Jokalide ber- dina bagenu!

Batasunean dugu indar eta gu guztion ur-tantoak behar ditu egarritz hil-zorian da- goen herriak ase eta aska- tzeko.

Izar guztiek elkarturik ze- ruaren nortasuna lortu ba- dute, gu, adimen eta nahi- mendunok, ez ote gera el- kartuko gure herriaren ner- tasuna berpiztarazteko?

Zer da? Non nago? Ai, ene! Ametsetan ari nintzen, egiarekin bat datorren ame- tsetan eta... enbataren ho- tzak esnarazi nau... Izarrak, non dira izarrak? Ez dut bat bera ere ikusten; laino hotz honek izkutatu izango ditu. Euskal izarrak nork iz- kutatzen ote ditu?

Bihar goizeko eguzki be- roak uxatuko du lainoa. Ba- tasunaren beroak uxa dezala inguruan dugun ikus-ezina- ren enbata hotza!

Batasunean bait dago in- darra! Itziar Bikendi

QaR·Sorta

67.—TVE-RI EUSKERAREN ALDE ESKARIA

Barru-barruraino sartu jaku etxean erdere urrutikuskiniaren bidez.

Euskaldun askok eta askok ikusterik be ez dabee gura urrutikuskini. Ez dauke arrazoi giti euki be gero...

Euskeraz balego atal bat...

Baliteke gure eskuetan egotea. Zer edo zer lortuko ete gen- duke.

TVE-ri eskatu eskero? Baietz uste dot.

TVE-ko zuzendariari idatzi deutsa bere buruz euskaldun batek, eta kasu egin ez erantzun deutsa.

Ordu ona dala esango nuke, eskaera au egiteko.

Euskalerri guztitik baldin bear gendukez eskutitzak TVE-ra eus- kerazko atala eskatuaz.

Erri bakoitzean askok eta askok izenpetuta eskaria. Baita Di- putaziñoak, Alkateak, Bazkideetakoak, Euskaltzaindiak, erritar eus- kaldunak...

Pixu aundia egingo leuskioe TVE-ko agintariei gure izkuntzaren alde erabakiak artzeko orduan.

Eusko gazteriak euskeraren alde aalegindu gura badau emen eginbear bat badauko.

Eskatu dagigun, eskatu! Eskatzen ez dabenentzako ezer be ez dago ta!!

68.—NUN JAIO ZAN PABLO ALZOLA INJINERUA?

Zumarragako seme ospetsuen artean ipini dau Buska Isusik Pablo Alzola injinerua, agertu barri dan Zumarraga liburuan.

Donostiako semea zala esaten dabee bere bizitzari buruz idatzi dabeen batzuk (Ikusi Añamendiren Diccionario Enciclopedico Vas- co). Bilbokoa zala, beste batzuk (Ikusi Espasa Enziklopedia).

Bein be ez dot entzun Zumarragako zani. Bere aita baliteke Zumarragako izatea, baiña ziurtasunez ez dakit ori be. Bere au- rretikoak bai, aitona-zaarrek angok ziran, eta Alzola baserri etxe- aren orma zaarrek be an dagoz mendi ganean. Karlsten gerra- tean erre zala entzun neutsan ifioiz etxe orren etxejauna izan zan Carlos Alzolari.

Donostiakoa zala jaiotzez auren aitaita. Orixe esan eustan bein Pablo Alzola injineruaren illoba batek: Pablo Merry del Val Alzola (G.B.), orain Japonen enbajadore dagoan Alfonso Merry- ren anaiak.

1860-garren urtean jaioa zala diño Espasa-k. 1841-garrenakoa zala, Añamendiren iztegiak. Oker dagoala Espasa, esango neuke.

ARRIURDIN

aristegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'a.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.967

«ESKUALTZALEEN BILTZA- RRA» LARZABAL'EN

Aurtengo Biltzarra Larzabalgo errian, Irailaren 27-an izan da. Larzabal au Beeko-Nafarroan, Do- napalantik bertara (Saint-Palais) arkitzen da. Euskalerriko erritxo politenetako bat, noski, auxe da. Bere etxe txukun eta garbiak, geie- nak sakabanatuak agertzen dira, eta ez elkarren gainka kaletan, eta bere inguruak atsegin eta zoraga- rriak dirudite.

Biltzarra, urtero erriz erri alda- tuz, beren bilkurak eta jaiak egi- ten, dituzte, alde guztietan euskal- tasuna eta gure izkeraren aldeko gogoia errazago berotzeko. Eta one- la 1902-tik asi zanezkero Bidasoaz goitik batetik bestera ibilliaz, alde guztietan ongi, ezaguna eta maita- tua da.

Aurten, bada, Larzabalgo erri po- lit onetan jai aundi ori izan da, eta erriko eliza txikitxo izango zalako, pelotatokian, ortarako ongi eratua, Meza nagusia eta erri gu- ztiak euskal-abestiak abestuaz eman zan. Narbaitz apaiz jaunak itzaldi ederra egin zuen, guztien gogokoa bera.

Ondoren abeslarien sariketa izan zan, eta bertan gazte jator eta abots ederrakoe, guztien atsegiña eman ziguten.

Ondoren bazkaria, eta ez nola naikoa, zortzireun baño geiago la- gun antxen bildu ziran, eta alaita- suna guztien arpegiatan ikusten zan. Txistulariek ere beren aide ederrak jo zituzten, eta gero ber- tsolariek, Xalbadore, Ezponda, Mat- tin, eta Etxahunek guztien poza za- baldu zuten.

Il barria dala-ta, an ta emen, eus- kal aldizkarietan ere bai, lan uga- riak agertu jakuz. Azkenengo bat Larresororena Zeruko Argia onetan bertan. Idazle onen irakurgaiak eus- kerazturik ikustea ordainbide onena omen. Oraingoz ez dogu ereti ori, tamalez, Besterik ezean, ikas dagi- gun sakonago bere pentsaera, be- ragaz baliatu aal izateko.

Eleberri asko argitara emon di- tuan idazleak ez ete dau ezer ida- tzirik eukiko guretzako egoki? Bai, zorionez.

Gure Unamunok ere eleberriak egin ta olako zerbait edo antzeko- tsu esaten eban sarri. Norberaren indarra ta nortasuna ez itotzeko ta aurrera ateratzeko, alegia. «Neure egia esan, aldarrikatu, il baiño leen», gure bilbotar andiak. Eta besteak zirikatu, berotu ta iraki- duazo. Inor baketan itxi barik.

Mauriac-ek ere bein ta barriro diñosku bere idazkietan geure nortasunari eusteko. Esaterako «Gizon eskoladuna» izeneko eleberrian, gu- re altasunak aurrera ta aurrera ero- ateko aolkatzen gaitu. Bestela po- rrot egingo dogula munduan. Nor- beraren goi-deiari jarraitzeko. Or bakoitzaren eta gizadiaren ardatz eskier eta onurakorra. «Fontenac- eko Ezkutukia» deritxonean onetara ari jaku: Nor berak bere nortasu- na gorde ta bere kabuzko gauzak ekarri mundura. Gizonak elkar mai- tatuaz eta elkarri josita, maitasun- ariakaz, mundu ontaz goragoko zo- rion betea lortuko dabela.

Bakoitzak bere arloa: «Barruan daroagunarenganako gure eginbe- rra, norberan lanari zor jakon egin- bearra. Itz ori, jainkozko ezkutuki ori gugan ixuria ta azaleratu bear doguna... Beti agindu jakun albis- tea emotea». «Beti izaten gara gu geu, geure buruari izketan ari gaia- kozanok».

Gizarekiko oldozpen sakonak za- baltzen ditu an ta emen lerroz le- rro. Egia, sortzen dituan buruaste ta auziak ez ditu berak guztiz gar- bitzen. Berak ari-muturra emon ta irakurleak ekin bear dau buru-lanean arloa osatzeraino. Ez zaitu lotan itxiko idatzi eskuetan dozula. Zeu- re burumuinetan aziren bat bota, bai.

Izadi-zale amorratua agertzen ja- ku. Ara zelan emoten dauan, aipa- tu lan orretan, inguruetako barri: «Ondarrezko bidea zubian amaltzen

Xalbadorek, Aldudeko semeak, beti bezala, bere euskera garbian bertso apain eta bikainak esan ziz- kigun. Ezponda eta Etxahunek ere erraztasuna garbiro agertu zigu- ten, eta azkenik, Mattinek bere itz zorrotz eta pozgarrien bidez guziak atsegiñez ipini zituen. Aek ziran, aek ateraldi zorrotz eta parraga- rriak! Lauek txalo aundiak jaso zituzten.

Ondoren Eskualtzaleko Biltzarra- ren Leendakari dan Labeguerie jau- nak, ainbeste euskal-kanta edo sortu dituenak, Kanboko sendagille eta alkateak itzaldi edo ta jakin- garri bat egin zuen, bere poza ager- tuaz ainbeste lagun bildu ziralako euskeraren alde lan egiteko gogoz beterik.

Bere ondoren mintzatu zan, ain- beste urtetan Leendakari izan dan Dassance jauna, Ustariztarra bera. Urtea joan eta urtea etorri, amai- ka lan eder egin du gure izkera- ren alde. Guztien ezaguna bai da, eta ongi ikusia eta maitaeta nunai. Argatik bere itz beroak txalotuak izan ziran.

Orrelako jai ederra eta atsegiña ez da erraza berriz izatea, eta an bildu ziran guziek egun aundi ori beti gogoan izango dute, gure eus- kera bizi eta indartsu egun guztian entzun zala ikusiaz.

Zorionak bada, biotz-biotzez Es- kualtzaleen Biltzarriari, 1902-an sor- tu zanetik ainbeste lan egin due- lako.

I. LARZ

FRANÇOIS MAURIAC

FRANÇOIS MAURIAC

zan, errotako sarreran. Egurren usaiñ-atsonak ezkutatu egiten eban. Errotaren biotz zaarra illunabarrean ere taupadaka. Ule lazdun zaldiak bere burua agertzen eban kortako leiattillatik. Etxe apalak ketan, lur- gain, errekek, zelaiak ezkotasun-ur eta bizi ezkuntzako sail bat egiten, alde guztietatik erriko piñudi zaar- nek inguratzen ebazena. Yves-ek auxe gogoratu: alako sasoiari ez egoan ondo errotaren ezkutukia urratzea.

Atzera egin eban. Afarirako le- nengo txilin-otsa entzun zan. Art- zain-oiu basati batek basoa zear- katu eban. Yves-ek bere burua iku- si eban artule loi-molto batean, koipe kirats gogorrean naastua: ikusi ez arren, bildotsak asmatzen zituan. Artzainak ez eutson bere agurrari erantzun ta Yves biotz la- rritu zan».

Unamuno lakarra, Mauriac leuna- goa. Unamunok orroaka ta Mauriac- ek surmurka diardue eten gabe. Bilbotarrak irakurleak lotatik esna- tzeko mailluka ots egin ta frantse- sak txistuka bizi-bidera eragin.

Etxebarria-tar Juan Anjel

pasai donibane

EUSKERAREN ALDE

Bailarako Elkartea edo Soziedadeak elkartuta, zabalkunde ederra egiten ari dira euskeraren alde.

Kartel haundi batzuk jarri dituzte herrian zehar: «Hitzegin, idatzi, irakurri. Pasaia Donibane euskeraren alde» zioten kartelek.

Izan ere, hitzeginez, idatziz eta irakurritz, osatzen da hizkuntza ta kultura bat. Orain arte (batzuk oraindik ere bai), euskeraz hitzegitea, kaikutzat eta arlotetzat jo ohi zuten. Guri, lehengoko gazteek (oraingo zaharrek), hau erakutsi ziguten: euskera tutik balio ez zuen hizkuntza zala. Tabernetan, baserri-etan eta etxeetan hitzegiteko besterik ez zan hizkuntza zala; gai sakonetan erabiltzeko, ez.

Gazte hauek buru-belarri sartuak dira ekintza hontan eta euskerazko klaseak, hitzaldiak, jaialdiak ta abar, antolatzeke asmotan dira.

Gure aldetik, eskaini dezagun gure laguntza osoa gazte gartsu hauei!

EUSKAL DEITURA

Berebiziko garrantzia ematen diote zenbaitek euskal deitura edo apeliduei. Galarmendi edo Etxezarrera deitzen baldin bazera, goitik-behera euskalduna zerala, diote (nahiz-eta euskeraz ez jakin); Lopez edo Garcia ta antzekoak, berriaz, euskaldun kaxkarrak dirala (euskeraz dakiten ala ez jakin aurretik).

Hau esan zidan, egun gutxi dala, Lopez deitzen dan gazte batek: «Ni ez nak euskalduna, nere abizena Lopez danez, erdalduna nak». Bost axola!

«Hizkuntza duk ezagugarri bereziena, esan nion, gure hizkuntza euskera danez, euskeraz baldin badakik, Lopez edo beste zenbait deitzeak ez dik garrantzirik. Neretzat, euskeraz jakiteak dik garrantzi izugarria: hemen jaio geranontzat, euskaldun gerala adierazten duelako eta kanpotik etorrita ikasi dutenak, Euskal-Herrian finkatu ta sustraitu dirala», esan nahi duelako.

Euskal-Herria euskeraren alde!, esan dezagun gazte hoiekin.

SOLDADU

Gabriel Bidente Letamendia ta Pablo Katelin, gudaritzara joan zaizkigu. Lehenbizikoa, Arakaruntz; bigarrena, berriz, Afrikaruntz. Ondo izan!

EZKONTZA

Isabel Eskribano, herriko neska liraina ta Patxi Arbelaitz, oiartuar gaztea, herriko Eliza Nagusian ezkondu dira. Izan zaitezte zoriontsu!

HERIOTZAK

Xegunda Puy, 72 urtetako andrea ta Ixidor Garaialde 77 urtetakoa, gaixoaaldi labor baten ondoren, joan dan astean hil ziran.

Bere senideei gure saminik beroen!

IÑALURRETAK

aretxabaieta

Urria aurrera dioa, eta gure ibar eder hontako zuhaitzak horitzen hasi dira, egunak hotzagoak eta motzagoak bihurtzen; eta txanpinoi ederrak jateko garaia ere heldu zaigu, baina hain onak ez diren zizaren batzuk ere ba direla diote. kontu har perretxiku zaleok!!

—oOo—

Aste hontan, bi jai-egun zirela ta, gure herriko hamaika ihiztari joan zitzaigun Gaztelani aldera, ihizera, eta beste asko, bertako mendietan gelditu ziran. Eta bai batzuek eta bai bestek diotenez, egia omen da, lehenagoko esaera zaharra: «Azkar eta ondo usuak ega». Bai horixe!

—oOo—

Herri barruko pilotarien txapelketak, aurki hasiko du. Nahi dutenek jokatu, oharrak eginda dauzkate, beren izenak eta abar eman ditzaten.

—oOo—

Ikastolak ere ez daude geldirik, eta aurtengo kursoari hasiera eman die; lehengoez gainera, beste gela berri bat ireki dute; 90 ume izango dira, dabilztan guztiak. Urte on bat izan dedila bai andereño eta bai umeentzat.

XABIER

durango

EUSKAL LIBURU ETA DISKOEN AZOKA

«Gerediaga» k eratu eta Bizkai, Gipuzkoa, Araba eta Nafarroako Diputazioen eta Durangoko Erriko-Etxearen laguntzaz, aurtan ere Euskal Liburu eta Diskoen Azoka antolatua izan da.

Uribarri-ko Andra Mariren arkupean izango da, urriaren 31-ean eta azaroaren 1-ean.

Boskarren urtea da azoka berezi au egiten dala.

Saria ematekoan, sei kondizio auei begiratu-ko da.

1. Itxurari, ederrari.
2. Inprimatze-lanari.
3. Literatura-aberastasunari.
4. Mamiari.
5. Inbestigazio-lanari.
6. Euskal-kulturari egiten zaion onari.

Leiaketara eraman nahi diran liburu-diskoak (bi ale beti), Durangon beharko dute izan illaren 20-rako.

Urriaren 31-ean jakin- go da ausia.

zornoza

OLERTI EGUNA AMOREBIETAN

Il onen 25'garrenean, Amorebietan, Larrea'ko prailletegian ospatuko da OLERTI EGUNA. Aurten, aundikiro nai da ospatu, ala ere. Ta ez pozezko jaia, negarrezkoa, baizik. Izan ere, uste gabea, apaiz euskaltzale jatorra, Jaunak Berarengana eraman digu (G.B.).

Gotzon Garitaonandia apaiza, gazterik joan zaigu euskal-mundu on- tatik, bere 34 urterekin, sasoi-sa-soikoa. Euskeraz, batez ere bizkaitarrez, gutxi bezin ongi zekian, eta ederki idatzi ere. AGUR aldizkariaren zuzendari-ordezko izenda- tua zeukaten, eta orra gure zori- txarra: gure langille zintzo bat gei- ago, galdu degu.

Aita Onaindiak au idazten digu: «Atzo arratsaldean Urdulitz'en izan nintzan, berari azken-agurra egiten. An zegoen bere gorpua ataute ba- rruan, eleiz-jantziz. Gaur eguerdiko ordu bat eta laurenetan dira bere omenezko illetak Urduliz'ko elei- zan».

Jaunak eraman digu ain bearre- ko genduan laguna. Jaunak bere pakean ar dezala!

E'ta N.

ZERUKO ARGIA

SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasaola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Uraui
Urizar
Siglo XX

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGANDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTITATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 12 0 65

DONOSTIA

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

DONOSTI

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutsa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi - zuzendaritza saillean

ZUK AURRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI

PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi -Soraluze-
Oñati
Ormaiztegui
Beasain

Gernika
Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errederi

Gasteiz
Bilbo
Legazpia
Irun
Durango
Amorebieta
Azpeitia
Ernani
Zarautz
Sestao

Azkoitia
Mungia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

ONDO BADABILL
Otsein DA

galdekano

Eztakigu euskaltzale askoren eus-kotasuna zelangoa dan, guria be ezta izango bear litzakean lakua, baiña, askorena benetan da ergela, azal-azalekoa, mingaiñekoa bakarrik edo, beren sakelari ikutzen ez-deutsen artean zerbait ba dirudiena, baiña orreri, sakelari ikututzen da-beenaz batera aldenduten dan eus-kotasuna. Orretara ikusi dugu, bat baiño geiago, il oneen asteotan be ZERUKO ARGIAren irakurle asko asteroko au, laurleko bat garestitu dabela-ta, garrazika beste zio edo motibo geiago barik, eztoazala irakurten-da; asteen LAURLEKO BAT, peseta bat geiago! ikeragarria da izan-be!

Ardau, garagardo ta beste edari guztiak garestitu, egin dirala, eta zer! ezduguz «txikito batzuk edan bear ala»? ardangelak bardin ikusten dira beterik. Orain arte lau laurleko ordainduten zan ogia errial bi geiago ordaindu bear dugula, eztakigu zergaitik igaro zan urtia iñoiz baiño gari geiagokoa bazan; iñork txistik bez, pleusta-pleusta sabela bete-bete egin-da aurerra. Aragitegietan pitean-pitean aragia, oke-la garestiago ordaindu bear dala naita gure nekazariak, baserritar zintzoen izardi ugariekin azitako zekor edo idi lodiak askotaz merke-ago egon; inork tutik bez, zetarako, «bapo» eztira ikusten ba abere erdi salduaz bakarrik txokorra erre-ta berebillean ara-ona ibiltan?

Saleroeste batetan, denda batetan gaur erosi diran gauzak, diru bardiñaz eta gauza berberetakoak biar ezin joan zintezkeala aureko egunean baiño askotaz garestiago diralako naita bear-bearrezkuak izan biziten iraundeko?; eztauko ardura, ondo egiten dabelako aberastutzea, bear leukienak euren artu-emone-tan sartuten ez tiran arte, kontuak artzen eztabezan artean. Eguneroko egunkariak noizean bein, sarrigegi, laurleko bat edo beste garestitu dabela, ta ori zer?, orregaitik dakarre izki asko, guzurak be ez gitxi!, zenbat nai iragarki, guraiñe ostikoketa arazo gazteria itsututeko beste; Urtain-ena, zezenak ta abar beste zerbait eta, sua egiteko ingia, papela be ainbat. Gaiñera sakelan egunkaria, Madrid-ekua bada apaiñago, ikusteko eran eruetea jakintsuen antza emoten dau-ta, erosi egin bear dira ango laurleko bata-gaitik. Baiña, euskeraz asteroko BAKARRA ZERUKO ARGIA edo beste iru edo lau euskerazko aldizkariak laurleko bat edo beste garesti-ago ordaindu, naita ziur jakin diru urri ori gure euskeraren onerako dala; ez ez! obeto txikito batzuk edo «cuba libre» naastu bat edo bi edan, euskera il arrik (españolak) legez bardin biziko gara-ta.

Euskalduna ala ez, euskotarra, ordua da ergelkeria guztiak alde batera utzi ta jokabide garbi zindobat artu daizun, besterik ezpa-da zeure sakela estu orreek zabalduaz gure izkuntza ta Erriaren onerako.

ERIJOTZA:

Urrillaren 10-qn. il zan Usansoloko auzunean Egia-tar Basili Arribaltzaga-tar Erresti-ren alarguna. Goian Bego andera zintzaca.

JAIOTZA:

Orain egun batzuk cuki eben alaba eder bat Uribarri-tar Margarite ta Aldai-tar Txomin senar-emazte langille zintzoek. Zorionak adiskideok.

Basa-jaun

mutriku

NORA GOAZ?

Gipuzkoako erriak, aundi ta txiki, geienak, langintzari buruz, aunditzen, indartzen ta obetzen dijoaz. Gure erria berriz lantegi aldetik begiratuta, gutxitzen dijoala ezin ukatu. Tamalgarria benetan, beste erri guzietan lantegiak ugaritzen ari diran neurri bereziak artzea, bestela joatea.

Leenbizi, ainbeste gizon ta emakumek lan egiten zuten zaku-fabrika itxi zan; gerotxuago, «txirritxa» zerritzan lokarri edo soka-fabrika; orain berriz, astilleroa, ta laster besteren bat... ta abar... Baiña ¿nora goaz? Eta ikasketan dabilzan gazteek ¿zer etorkizun daukate? ¿Zer egun bear dute! ¿Nora jo bear dute? Ara or erri batentzako buruaste gogorra.

Ori da gaur Mutrikuk daukan eginkizunik garrantzitsuena. Beraz ongi litzake bai guraso ta bai erriko agintariak gai onetaz bear diran neurri bereziak artzea, bestela esan genezake beste arrek esan zuena. «Mutrikuko gauzak ora pro nobis».

EZKONTZAK

Urrillaren 7-an, ezkondu zan Andonegi ta Yurrita-tar Lola, Ituarte ta Lizardi-tar Iñasiorekin: Il onen 10-ean, Ansorregi ta Mugerza-tar Josefina, Ondarruko Ortega-tar Al-fredorekin. Egun berean ezkondu zan Mendaroko Iriondo ta Elorza-tar Lidia, Bar Txomiñeneko Esnaola-tar Joxe Marirekin.

Baita ere egun ortan ezkondu zan Andre Mari Jasokundearen eliza nagusian, Beristain ta Bernedo-tar Arantxa, Txueka-tar Karlosekin. Gure zorionik beroenak ezkon berri ta euren guraso Imanol ta Benita gure adiskide zintzoei. Illaren 12-an, ezkondu zan Arrieta ta Balanzategi-tar M.ª Pilar, Herrerako Azumendi ta Alberdi-tar Jose Antonio-rekin. Zorionak guztioi.

URTE-BETETZEAK

Urrillaren 24-ean, euren urteak betetzen dituzte, Barrenetxea-tar Juan «Eperra», eta erritar apaiz agurgarri ta Z. ARGIA-ko arpide zintzo dan Arruti-tar Errapel jaunak. 25-ean, Azkue ta Gereka-tar Oskar adiskide jatorrak. 28-an, ustaeta-tar Romualdo «Katxas» ikastolako batzarkide zintzoak, eta Solupe-tar Joxe Manuelek, LAU idazle taldeko Maritxu Lekonderen senar jatorrak. Milla zorion guztioi.

LAU

baztan

BESTAK

«Aniz, ameka etxe, ameka labe ta ogeitabi zetabe bat bertzez behartu gabe».

Hala dio Baztango erran xahar batek Anizko herriarentzat eta edozein baztandarrek gure Balleko herri ttipiena aipatzen dueniarik ele xahar hori agertzera ematen du.

Mendi zelai batean kokatua haize osasungarria nagusi delarik, ipar-haize prexkuak eta haizego be-

roak ere ederki harrotzen duela, herri polit hau erro errotik euskaldun garbia da.

Herri honek arrosarioko Amabir-jinetan ospatu ditu bere bestak eta eguraldi onak ere ederki lagundu bait-du, bestak aski ongi goan dire.

Urriaren lehendabiziko egunean, euskal-besta eder bat izan genuen; aizkolariak eta bertsolariak zein-gehiagoka.

Aizkorian lau baztandar aritu ziren eta bidenaka. Alde batetik Al-tzuarte anaiak eta bertzetik, Agerreta Etulain.

Aizkolarien eginkizuna, laukana erdiko ta lau 45 ontzako, txanda librean. Apestu polita ta Agerreta Etulain'ek irabazi lan guzia 22,50 minutuz eginik. Galtzaleek 25 minutu behar izan zuten.

Gero, Gorrotxategi ta Lazkao-txiki bertsolariak biek aski fama-tuak eta onak, kantaldi zoragarria egin zaukuten. Bi bertsolari gazte hauek bertsoei ematen dioten gaitza gustagarria izaten da.

Zer irri-ajatak egin ote zituzten entzaleek hien ateraldiekin. Ederki bertsolariak. ¡Biba zuek!

Jende aunitz Anizko plazan, eta bestak izan zuen arrakesta.

Bestak igaro dira eta orai aniztar ikizilariak Olariko lepoan izanen dute non josta.

M. IZETA

eibar

LASAI...

«Lasai... eta bezte bazkide bat», hona hemen Soziedad Deportiva Eibar izeneko elkarteak atera berri duen esakera, slogan antzera. Edozenbat motor eta autotan delako slogan hori erantsia ikus dezakegu acn-nahi.

Ohituak ez garalako edo, txalogarria deritzagu Deporte elkarte batek propaganda euskaraz ere egiteari. Behar bada, «bezte» hori hasi berriaren hutsa izan daiteke. Alde honegatik erabat barkagarria deritzagu.

Hala ere, hasitako hildo horretan jarraituko duela espero dugu.

EUSKERALAGUNAK

Euskeralagunak izeneko elkarte berri bat eratu berria da Eibarren. Hain zuzen, Eibarko lehen euskal instituzioa. Bilboko «Euskerazaleen» elkartekumea bide da.

Ez gaitezen lehenik txaloekein has. Laga dezagun geroagoko ere zerbait. Esanak eta izenak baino, egintzak interesgarriagoak zaizkigu.

Onerako nahiz txarrerako izan, egia da ez dela egunero horrelako antolamendurik gertatzen gure herrian. Itxaron dezagun ba patxadaz, delako elkarte horrek merezi du astiro aipamen berezi bat-eta.

ZULOAGA

Datorren hilean, Azaroan hain zuzen, Ignazio Zuloaga zanaren ehunurteurrena dela eta, zenbait eginkizun izango dugu, Udaletxearen babespean horretarako izendatua den batzorde batek antolatuturik.

Danerakoak izango ditugu, alegia, hitzaldiak, jaiadiak, erakusketak etab. Erakusketak batez ere, ikusgarrienetakoak izango dirala-koan gaude.

AMATINO

bidania

IGANDE BIKAINA

Bai, alaxe deitu genezaioke Urriaren amaikagarren egunari. Egitan oso ta bete-betea izan genduan da.

Gazte sail batek antolatu zigun «gaztearen eguna» egitarau eder batekin.

Egunak ere lagundu zuan-da, gazteriak komenentzia izan zuan bere yayotasuna agertzeko. Eta bai agertu ere. Bolari, aizkolari, sokatira et.ab. denek izan zuten beren indarra ta trebetasuna erakutsi aal izateko komenentzia.

Amar-t'erdietako Meza Nagusiaz asiera eman genion eta gualdiko dantza saioaz bukaera.

Dana oso ondo. Neretzat, ordea, bertsolarien bi saioak izan ziran gauzarik ederrenak.

Gogoan ar bezate beste urte baterako ere antolatzailliek.

URTEURRENAK

Laster ditugu bi eriotzen urteurren eziñ aaztuzkoak.

Bata, bertako seme agurgarri izan genduan On Lorentzo Bereziartua Balerdi, Donostiako bigarren Go-tzai Jaun izandakoarena. Urriaren 23-garrenean il zan. Orain bi urte beraz. G.b.

Bidaniko erriak asko zor diola. On Lorentzo zanari ezin diteke uka. Amaika on egin zuan isillik, alaxe bere eskuzabaltasuna azalduaz. Batek baiño geiagok bera il da gero aitortu izan dute. Erriak ere, berriz, erri bezala, amaikatxo zor dio. Gure elizari eutsi eta berritzeko lanak, berari eskerrak egin ziran; berdin urekartz eta beste zenbait lan ere. Bere laguntzarik gabe egin aal izango etziranak. Eskerroneko izan bearrekoak gera bidanitarak bera-ri eta besterik ezean, urteurren on-tan otoitz bero bat beinik-bein eskain dezagula gure erriko seme aundi eta sonatu izandakoaren alde.

Urriaren 23-garrenez, 1968-an, il zitzaigun Bereziartua Jauna eta andik astebetera, berriz, emen oso maitea genduan eta ia guretzat jotzen genduan On Mateo Mujika Urrestrarazu, Zarautzen. Muñotarren adiskide aundia emen sarri egon izan zan eta bere ain biotz aundiak inguruko erri guztiak irabaziak zeuzkan. G.b.

Otoitz bana, irakurle, bien alde.

ILBERRIA

Urriaren 10-garren egunean il zan, Tolosan, ogeitaka urtetan gure eta inguruko errien sendagille izandako On Jose Maria Zubiagaren alargun zintzo Andre Milagros Zabala.

Gure artean ainbat urtetan bizi izana, bere ontasun, elizkoitasun eta zintzotasun egiazkoak guztiok irabaziak genduzkan. Beti edozeiñi laguntzeko prest, biotz samur eta on utsa, ez degu aaztuko ezagutu genduanak, ez bera eta ezta ere bere senar eta gure sendagille eziñ zintzoago izandu zan Zubiaga Jauna.

Bere sendi osoak, batez ere bere seme eta gure lagun Anjel, Luis eta Karlosek jaso bezate gure biotz-biotzetiko samiñ-agurra.

Eta eskerronak sortutako otoitz bero bat igo dedilla bidanitarren biotzetatik zerura senar-emazte zintzo izan ziran, Zubiaga-Zabala, bion alde. Betiko zorionean izan ditezela. G.b.

Erniopetarra

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

ZERUKO ARGIA BIZKAIKO ERRI AUETAN SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Aginaga,
Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulalka

BILBAO

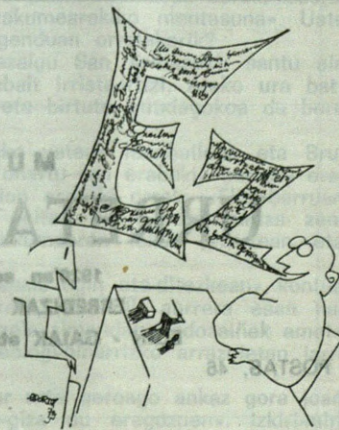
Librería Armendáriz
Dr. Areilza, 50
Librería Azkategui
Cinturera, 4
Librería Bilbaina
Plaza de los Mrtires, 2
Librería Verdes
Correo, 7

GALDAKANO

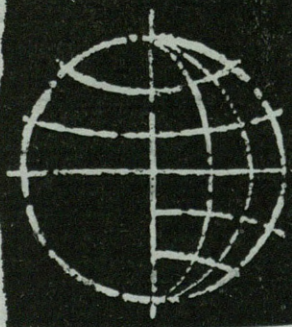
J. Altuna
Urreta, 34

ABADIANO

J. F. Zubero
S. Prudenzió, 7

kirolak

Txirrindulariak

**NAFARROA ETA GIPUZKOAKO SARI-
AK, ABENDUAREN 13-GARRE-
NEAN ESKEINIKO DIRA**

Or-emendik galdezka genituan saritutako txirringuts-zaleak: Zertan dira Euskalerriko «Schus-Sari Aundia» ta «Vasco-Navarro» izenez jokaturakoa?

Orra, ba: leengoan Leandro Irastusta, Gipuzkoako ordezkariarekin itzegiñak gera. Onek au dio:

«Españiako Txirringuts-Elkartasunen Batzarra, abenduko 6, 7 ta 8-garren egunean da, Urrengo igandean, illaren 13-an, izango da gure Sari Banaketa. Ain zuzen ere, egun orretan da Bilboko Atletik eta Real Sociedaden arteko jokaldia. Ori bide dala, uste degu, Gipuzkoako ordezkari guziek, egun ori osorik Donostian igaroko dutela».

«Euskalerriko Batzarren ondoren, Gipuzkoa izeneko Garai-saria eskeiñiko du. «Schus Etxeak» inguratuko diran guzietan «lunch»-a eskeiñiko die aurrez, eta gero, saritutako guzietan, beren «Garai-Sariak» banatuko dizkie. Jakiñean zerate, beraz».

Boxeo

**URTAINEK AZKENEAN COOPER-
-EN AURKA JOKATUKO DU
EUROPAKO TXAPELA**

Esamesak bukatu dira. Azkene-

rako Urtainek izenpetu du bere Cooper-en kontrako burruka-eguna. Au, Wembley-n jokaturako du Azaroaren 10-garrenean. Harry Levene, joko onen aize-emallea, ezpaika zan Urtainekin; onek tratu-papera izenpetu etzuala-ta. Artan joan dira orduak, eta epea bete baino lenago, Urtainek Madrillen izenpetu du azkenean ezpaipean zerabilten itunbena.

Ar-eman onen aldaketa bat Londresera bidean da, ango joko-eragilearengana. Bestea, Erromara bialdu dute; emen baitago Munduko Boxeo Batasunaren Etxea. Levene, eragile inglesa, oztuxe omen da ta ocan sartua. Onek esan du: orain, nere antelatzaillearen eskutan dago auzia.

Micky Duff degu antolatzaile ori, ta onek ere esanik utzi du: Gauzak aurrera dijoaz orain. Burruka berean gelditu da. Urtainek bart gauerdia baino leenago, izenpetu zuan itunbena. Guk uste genduan, izenpetze au Londresen egin bear zala-ta ortik sartu da gure arteko ika-mika.

«Orain Urtainekin itzegitea besterik eztegu. Elkarren artean, burrukarako prestamenak egin besterik etzaigu falta».

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

BALOI-ZESTOA IRUÑEN

Aterbea C. D.-k, bere joka-lekuan asiera eman dio bere saioei, iru talderen txanda-jokoarekin. Irabazle, U.D. Txantrea gelditu da. Joka-lekua, jantzi-tokiak eta txukun-gelak, bazkideen aalegiñez jasoak izan dira.

—oOo—

Aterbea izeneko Jakintza ta Kirol-elkarteak leenengo aldiz zabaldu du Baloi-zesto jokorako bukatu duten lekua. Elkarteko lagunek jarri dute beren aalegin guzia, joka-lekua jaso ta moldatzeko.

Asteko, iru elkarteren artean jarri dute nor-geiagokako jokoa. U.D. Txantrea, Iruñeko Alegria ta Aterbea izan dira, leiaketa ontan sartu direnak. Onela aritu dira ostiraletik igandera bitartean Txantreak 35; Aterbeak, 25; eta Iruñeko Alegriak, 19-kin amaitu zuten. Beraz, iruen artean Txantrea Elkartek eraman zuan txapela.

Ori izan da asiera; baiña Aterbea

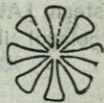
Elkartea zer dan jakiteko, beste kontu batzuk aipatu bearra degu. Elkartea au, Elizaren babesean; asmo berotan eta laguntza gutxiren estuasunetan sortu da. Ta or degu orain, borondate onez zenbat iritxi djitekean erakutsiaz, beste kirolzale ta kirol-agintariei. Ezta makala egin duten lana, arriluak ortik eta emendik inguratuz; iraulika ta beste bear ziran etxegintzarako gaiak or-emen bilduz eta abar...

Ta or degu miraria: Aterbea Elkartea, bere eun bazkiderekin. Ez tira lo gelditu orrek. Bereala Nafar Alkartasunean sartu dituzte izenak emanaz, beren joka-talde zaarrena, gazteena ta emakumeena. Xabier Aranguren, leendakari; Mariano Gartzia, zuzendarietakoa ta beste lagun batzuk zirikalari. Abots-gaillu, lore-soka ta mokau goxoak prestatzeko elkarteko neskatillak. Guziaz sasoz eta tajuz prestatua izan du.

Bere egiña, bi aldetara jokatzeakoa da: Jakintza aldera ta kirol-aldera. kirolean, baloi-zestoko taldeak eratutak ditu; baita futbol-taldea ere Boskos-leiaketetan; eta mendigoizaleen sailla ere tajutu dute.

Jakintza-sail barruan, soñneko ebakitzen eta josten ikasteko taldea asia da lanean. Batxillerra, takigrafia ta mekanografia erakusketak ere, eratuak dituzte. Azkenik, abes-taldea osatu dute, elizan aritzeko ta Zortzikoteen txapelketan jokatzeak.

Aita Jose Antonio Perea, talde onen aolkulari saiatuak, izango du gazte auen artean bere lana ugaltzeko aukera ta erosotasuna.

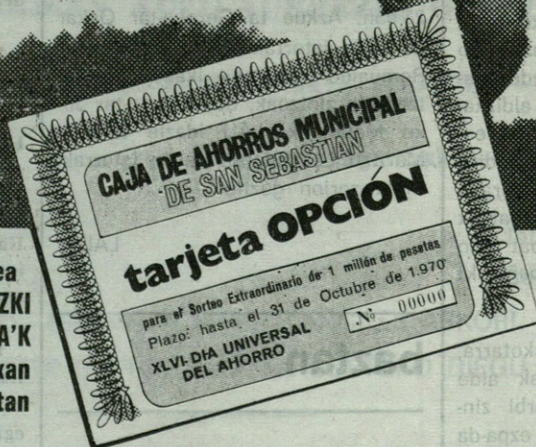

1970'ngo SARI-ZOZKETA BEREZIA

1.000.000,000 PEZETA

* Eskatu diru-sarbideta DONOSTI'KO AURREZKI KUTXA MUNIZIPALA'K sakabanatuta dauzkan nun-naiko lantegietan

Aurrez irikitako NOIZ-NAIKO libretak ere sartuko dira zozketan.

Diru-aurrezratzea xuxpertzearen, LIBRETA BERRIAK, laguntza berezia izango dute.

EPE-JAKIÑERAKO dirudun Libreta'k ere sartuko dira zozketan.

LUDI OSOKO XLVI' garren DIRU-AURREZKATZE EGUNA dala ta:

Epea: 1970'ngo Urrila'ren 31 arte.

DONOSTI'KO

AURREZKI KUTXA MUNIZIPALA'K

Nafarroako bi mixiolari, erri - gizon billa dabiltza Konkordatoa aidean

XABIER MENENDEZ

atzeratuak premiak eta estuasunak, ondo ikasiak dituzte. Jende aurre-
ratuengandik urrutia, ez industri, ez
nekazaritza ez beste laguntzarik...
Erria, bizitzeko lan janari sortu
ezinda...

Mixiolari apaizen lana, erraza ta
zailla da erabat. Rwandako jendea,
gozabera oso; baiña erabat, ezja-
kifia, basati-maillatik atera gabea.
Nola jaso gizarte atzeratu aien mai-
lla ta jakintza?

—Gure egitekoa, garbia da
—dio—, Kristau-ikaskidea erakutsi
ta kristau berriak eskolatzea. Beren
giza-maila jasotzen ere lagundu
bear diegu.

Ortarako, lurra lantzen, etxeak ja-
sotzen, garbitasun bearrezkoena
ikasten, irakurtzen eta idazten era-
kutsi ta aber eta aber... Lau erri-
tan irekiak daude ikastetxeak:
Rwanda, Buretxe, Namba ta Kinni-n.
Apaizek aalegliak egiten dituzte;
baiña begien aurrean ikusten dute,
laguntzaile erriarren premia norai-
nokoa dan.

—Elizak, erri-gizonen artean, kez-
ka au sortu aal izan bear du: iru-
garren munduan, onen premia aun-
dia dagoen lurretan laguntzeko
kezka, alegia. Bestela, nun da eliz-
tar soillen gaitasuna ta urtez osa-
tzea?

Afrikako alde aietan lan egiten
duten mixiolarien ametsa, ango
jende atzeratuak eskeintzen dieten
ikaskidea bikaina da. Ederki asko
daki ango jende errukari arek, mi-
xiolarien beren lanaren ordainik ez
dutela izango. Erri aiek oso bear-
tsuak baitira.

—Nafarroa gai da ortarako. Ta
«Medicus Mundi»-ren antzeko eral-

DOMINGO VILAFRANCA

guntzaren bat sortzeko aalegliak
egin bear lirake. Eralguntza au be-
re buru jabe, baiña, apaizekin izke-
tatu bear litzake.

Eralguntza ortako gizonak, talde
berezia eratu bear luke. Talde orrek
dirua bildu ta beste laguntza bide
guziak zabaldu bear litzake. Nafa-
rroak kristaungintzan bere nagusita-
suna ba du.

Alde urrutia aiek, premia gorrian
dauzkagu, antziñatik dakarten atze-
rapen kaltegarrian. Norbaitek era-
kutsi bear die gizajo aiei, Gaixo-
tegiak jasotzen, lurra obeto lantzen,
irakaskintza antolatzen...

Mixiolariak premia oien berri
ematen digute. Berriro aruntza itzul-
tzen diraneko, zabaldu digute Berri
Ona. Berri On orrek bere emaitz
ederrak eskeini bear ditu Afrikako
lur zabaletan.

Koloka ikusten degu Elizak eta
Españiako Gobernuak elkarren ar-
tu-emanetarako izenpetu zuten Kon-
kordatoa. Tratu au, il-garren Bati-
kanoko Batzarrek, atzera utzi zuan;
eta gaur beste aide baten giroa
dabil Eliza ta Gobernuen ar-ema-
netan.

Giro ta aide onetan, Kardenal
Villot eta Lopez Bravo jauna, Mon-
señor Benelli ta Monseñor Casaro-
lirekin elkar-izketan arituak dira. Mi-
nistroak, Erroma utzi aurrez, albis-
talariekin alako izketa-aldi bat izan
zuan, eta «YA» egunkariak, bere
aldetik, izketa-aldi orren inguru, au
esan du:

«Ministroak esan duanez, Kon-
kordatoaz itzagitzen asteko, aurre-
tik egin bear ziran itz-trukeak bu-
katu dira. Orain Itunben ortaz era-
baki bearrek maai-gaiñean aztertu
bearko dira. Alde bietakoak: Eliza
ta Gobernuaren aldekoak, alegia,
bakoitzak bere aldetik neurtu bear-
ko ditu maala dakartzian atatak.
Gure galdera»:

—Luze joko du prestatutakoak
bakoitzak bere aldetik aztertze onak,
al'ezta?

—Bere astia bear du, noski
—errantzun du ministroak—. Go-
tzalen baietza ere, eskatu bear bai-
ta.

—Españiako gotzaiak ez al dira
kontuan jarri?

—Eztet nik uste.

—Gobernu-aldetik galdekizunik
izango al da?

—Aita Santua, nik uste, izango
da galdekizun ori egingo duana.

—Monseñor Beneqi, Aita Santu-
aren idazkariarekin eta beste mon-
señor birekin izan dituzun elkar-
izketa oiek, zerbaiten aurrerapenik
sortu al dute?

—Beti ere, zerbait ikutu ta obe-
tu oi da.

—Gobernuak gotzaiak aurkezteko
izan duan eskubidea baztatu egin-
go al du?

—Galdera orrek, erantzun gordi-
ña du oraindik.

ZENBAIT ESAN LAIÑOTSU

Galdera ta erantzunak aurrera ta
Ministroa atera zan bere «Mystere»
markako egazkiñera, an Barajasen
etortzeko. Aldegin baiña leen, au
adlerazi zuan:

«Konkordatu onak Aita Santuaren
eta Españiaren arteko ar-emanak
obetezko bideak zabalduko ditu. Gu-
zia elkar-giroan, baiña bakoitza be-
re jabetasunautzi gabe egingo da,
Bataneko il-garrenaren argitan bide-
ratua».

Itz bitan esateko, Konkordatu ez
da gaurko, gerorako baizik, eta illa-
beteak bearko ditu, izenpetzeko
prest geldid dedin baiña leen. Mi-
nistroak dionez, ar-eman aietan ez-
ta zailtasunik, baiña Madrillen aril-
du diran esanak, erabakirik gabeak
omen dira. Azkenengo itza, beraz,
aidean dago.

Zenbait kate lotsagarri

Gizakumea ta emakumea, Jaunak elkarren osabide egin zituan. Ala-
egin ditu lore ta abereak ere, ar-eme. Elkarren lagun ta elkarren arteko
berezitasunez jantziak. Nola esango degu erderazko «sexo» itza? Kuntze
ta abar irakurri ditut iztegiat; baiña nik, oraingo lan ontan, EMA-
-GIZA itza jarriko det maaian. Emakume esaten dan ezkerre, ez dirudi
ain aldrebesa itz orrek. Gizakume ere esan oi degu, ta iru itzok ba
dute alako antzeko zerbait. Geldi bedi, ba, or, lan ontarako: Ema-giza
itza.

—oOo—

Gure gizartean, gaur arte, egundoko «ikutu-eziña» zan EMAKUMEA.
Kontuz gonadunekin! Eliza barruan, burua estalita sartu bearko dute;
meza bitartean laguntzaile ezpedi artu eta nik al dakit beste zenbat
«tabu» genituen gure artean.

Orain berrogei ta amar urte, 1923-garrenan, ta Daniel Avilako gotzai
zalarik, Santa Teresa Elizako Irakasle edo Doktor aitortzeko eskaria
egin zuten Erromara. Andik, erantzun labur eta zorrotz au etorri zan:
«Obstat sexus». Euskeraz au esango balu bezala: «Ema-giza edo sexua
du eragozpen». Emakume izateak galerazten ziola, alegia, izen-goiti ori
artzeko.

Ta orratx! Berrogei ta amar urte ez dira igaro ordutik; eta emen
degu Erroma, Santa Teresari «Doktor» titulua nausiki ematen. Orduko
eragozpen aundi arek, parre eragiten digu gaur. Errazegi aaztutzen zaigu,
Eliza «gizaemakumeok» osatzen degula. Ta amaika aldiz, Jainkoa aitzi
jarrita, gure iritzi meeak irristatu gaituzte zenbait gaitan lotsagarri.

Ordua da, beraz, leengo kateak eta oraingo erraztasunak beren muga
zentzuzkoa nun duten jakiteko aalegliak egiteko. Leengo denboretan,
orma aunditxoak jaso baititugu emakume-arazoetan. Baiña bide batez,
oraingo zabalatasun au ere zaitu bearra izango degu, beste ertzera
ziao jo ez dezagun.

Ta ez dezagun jokaera zaarra zuritu: «urte zaarretan ala zirala iri-
tziak» esanaz. Santa Teresak bere adimen zorrotz ari eskerrak, aspaldi
igarri bait-zion, Erromako teologoak aditu-eziñeko asmakizun oni. Onela
baitio gure Teresak bere irri-jorjako izketa aretan:

«San Pablok aietzen duan emakumeak giltzapean gordetze artan...
ba nuan nik alako-ezpaixto bat... Jaunak orduan, au esan zidan: Esaiezu
(elizgizonen), beren iritziak ez ditzatela Liburu Santuetako zenbait esan
bakunetatik bakarrik atera. Ikus ditzate Eskriturako beste zati batzuk ere.
Ala, neri eskuak lotu bear al dizkide?»

Ederki dator arira. Izan ere, gure lege, koxka ta bereiztasunen bidez
Jainkoa lotzeko egiñak al gera? Ta gero, andik urte edo gizaldi ba-
ztuetara emen gatoz, leengo kateak austen, berandutxoegi zoritxarrez.

Ezpaikera oraindik ere gaitz ortatik sendatu. Oraindik or-emen, zen-
bat esankizun eta agerbide bildurti dabillen, ikustekoa da. «Doktor»
izengotia, omen-utsezkoa ote dan... Ez, beraz Jainkoaren «karisma» naiz
grazi apartekoa... Aditu bear izan ditugunak, kontu au dala ta ezatala!
«Eliz-gizonen zerrendak au omen du bere muin: «Jainkoak berak, izaera-
asieran erabaki zuan emakumearen gizakumearekiko mentasuna». Uste
bitxiagorik! Nungo liburutan ikasi ote genduan orrelakorik?

Par-irriz artzekoak dira (ta barka bezaigu San Tomasek), santu ain
jakintsu onak eskaini izan dizkigun zenbait irrista-iritzi. Alako ura bat:
«Emakumea, gizakumea baiña dintasun eta birtute gutxiagokoa da bere
izatez».

Beajondaizula!... Uxa ditzagun onelako usteak leenbaileen eta Bru-
selaen, Batzarreko amabagarren atakan onartu zan erabakia aurrera era-
man dezagun luzapenik gabe. Au bait-zion erabaki orrek: «Eliza-barruan
eta gure gizartean, emakumei buruz egiten diran bereizkuntza zen-
bait, salatu ditzagun. Bada ordua, emakumearen lekua gizartean eta
Elizan bere lekuan jartzeko.

Onak ez du esan nai, «emakumeak apaiz egin ote-ditezkean» kontua
emen aitatu nai degunik. Ori alde batera, emendik aurrera esan nai
deguna, auxe da: gure erabakiak ez ditezela zimendatu, edozeiñek amets
egin dituan arrazoiz zimeletan; ezpada teologi-oiñarrizko arrazoietan jarri
dezagula gure iritzi-zimendua.

Bestela, begira nola berrogei ta amar urte geroago ankaz gora joan
dan, arako «Sexus obstat» ura. «Ema-giza du eragozpen». Izkiri-miri
bitxia, alajaiñetan!
E. N.

“Mitoak” eta “desmitologizatzea”

«Mitoa» ta «desmitologizatzea» sar-
ritan erabiltzen diran itzak dira,
pixka bat ikasi dutenen artean. Mo-
dako itzak dirala, esan nai det,
zenbait lagun-artetan. Alare, ez da
erraza adieraztea, itz oiek zer esan
nai duten. Erriak ez dakizki, itz-
giak-eta teknikoegi azaltzen dituzte,
eta zerbait ikasitakoek oso esanai
berezia ematen diete.

Auek onela, mitoa «mundu» edo
gure prolemen askabide edo azal-
pentzat artzen ditugun ikur, ezagu-
garri, sinboloak» dirala, esango nu-
ke. Beraz, mitoak izan ditezke, bai
pertsonak, bai ipui, alegi ta kondai-
rak, bai erri iritziak, bai... Eta, bes-
taldeetik, desmitologizatzea izango
da pertsona, iritzi ta alegi oiei be-
ren gezurrezko soñekoa erantzit,
beren sasi argia itzali, beren doto-
rezia kendu, eta dagokien izaera
soil-soillean ipintzea.

Gaur, bada, sarritan aipatzen di-
tugu mitoak, eta gelagotan nabar-
mentzen degu gure desmitologizatze
gogoa. Bearrezkoa da. Teknika, zen-
baki eta esperientzi munduan bizi
gera.

Ala ta guztiz ere —eta bein eta
berri—, beldur naiz aurreraegi ez
ote goazen gure demitologizatze
orretan. Izan ere, mito batzuk ken-
du ta beste batzuk jarri, bestere-

nak arbuia ta geureak nagusi ipi-
ni egiten baititugu.

Ara: Gure artean iñoi baiña
geilagotan entzuten da Jainkoa ez
dutela «sinisten», «euskaldun fede-
dun» gezurra dala zertarako diran
santuak, sakramentuak, otoiak...
Mitoak dirala, alegia, eta desegin
bear dirala.

Ezin uka ditek arrazoirik batere
ez daukatenik. Gure Jainkoa, bear
bada, askotan, txikiegia, zitalogia,
sasi-sendagilliegia... egin izan de-
gu. Jainkoa, Jainkoa danez, ez da
ain adierazte, ez du ain erraz kas-
tigatzen, ez ditu mirariak ain erraz
egiten... «Traszendental» ere ba
da. Euskalduna —euskeraz dakiela-
ko bakarrik—, ez da kristau zin-
toagoa izaten. Santu, sakramentu
ta otoiak, federik gabe, gure me-
sede ta geurekerirako bakar ba-
karrik, ez dute ezer balio. Zenbait
gizon, jokera ta askabidek, beste
edozein eta edozerrek bezalaxe,
akatsik asko ba dute...

Baiña, ona emen nere kezka:
Jainkoa —eta batipat Jesukristo—,
desmitologizatu egin bearko da, bai-
ña ez al dira desmitologizatu bear
gaurko zenbait gizon eta aurrera-
pen ere: J.F. Kennedy, Mao, Che
Guevara, M. Dayan, G. Habast eta
abar? Santuak, gu bezalaxe, gizonak

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ABASI ZURE
ABERREI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'idez
ATOMIZADO LAGARTO — jaboa erabili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboa bear dezur erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etzeke-andrearentzat neskaerik egokierna.

JABON LAGARTO!

Baztarrika Daniel s.i.k.

Hamabi urte euskal-ekonomian (1955-67)

gurutz ansola

XI - HIRUGARREN SEKTOREA

«Hirugarren sektorea», lau atal nabar, desberdinek osatzen dute: Komerzio, Garraio eta Komunikazio, Gobernu-sail, eta Zerbitzuek.

Hamalagarren Agerian eman genduaneez, hirugarren sektoreko lankideetatik, Araban %ko 25,8 ziren, Bizkaian 34,4, Gipuzkoan 31,8 eta Nafarroan 29. Guzia, 1967 urteari zegokionez.

Ekonomia alor hau atzeratua daukagula, esaten genduen eta hori forogatzeko Espainiako ekonomiarekin alderatzen: Espainiako hirugarren sailak %ko 34,14 lankide bait zeduzkan, 1966 urtean. Gure egoaldekoi lau probintzietatik, bat bera ere ez da mailla horretara iristen.

Orain, beraz, sektore honetan barrenatzea dagokigu, atalen mugimendua banaka aztertuz, eta sail osaren arazoak eta industriarekin dituan loturak argitaratzen saiatuz.

Hemen ere —beste azterketa guzietan bezala—, Bilboko Banketxearen estadistikak darabiltzagu.

Oraingoan, halere, azterkizun denbora 1962-67 izanen da soilik, datoen tajuketak hori agintzen digulako.

KOMERZIOA.—Lanpostu eta produktibidadearen higidurak

Komerzioetako lanpostuak %ko 38,2 ugaltu dira Euskal Herrian, 1962-67 denboraldian. Katalunian, aldiz, 30,5 eta Estaduan 23,2.

Produktibideari begiratu aurrez, esan beharrekoa da, «produktibidade» hitza ez dela, agian, hemen txit egokia. Produktibidade hori, hain zuzen, «balio eratxekia» lankide guzien artean berdin banatuz, ateratzen dugu. Baiña komertzioak eratxekitzen duan balioa, ez daiteke industriak eta laborantzak sorrazten duten balioarekin osoro alderatu.

Produktibidade hitza arduraz erabiliz, beraz, %ko 79,6 gehitu da Euskal Herrian, eta Estaduan, al-

diz, %ko 80. Katalunian beheragotik agertzen da.

Sail honetan ere, euskal produktibidadea Estadu osokoa baiño geldiago heldu da. Lankideak, ordea, ugariago bildu direlarik, garbi dago hemen ere kapitalizazio urria izan dela.

Puntu honen argi billa, Deustoko Unibersidadeak egin ikerlanera jo dugu eta hona zer dakarren:

Komerzioko

lankideak	65.875
Merkataltegiak	36.559
Merkataltegien balorea	12.485 milloi peseta

Tegi bakoitzeko 1,8 lankide, beraz, batzaz beste. Tegi edo lokalaren kapitala lankide bakoitzeko ez da 200.000 pesetara iristen.

Produzio-indar eta modu horiekin ez dago, inoiz ere, produktibidade onik ateratzerik.

OSTAL-ETXE eta JOLASLEKUAK

Lankideak %ko 24,2 gehitu dira sail honetan, denboraldi berean. Produktibidadea ere —peseta arruntetan kontatuz—, goratu da, baiña, konparazioz, Katalunian eta Estaduan baiño geldiago.

Sail hau Euskal Herrian ez dago, inoiz ere, bizkor hedatzerik, industria eta turismoa ez bait dira elkarrekin, toki hertsian, ongi eramatzen.

Jokabide nagusitzat, zalantzarik gabe, hau behar luke sail honek: jendetza handirik ez atzerrietatik erakarri gure mendi eta ondartzetara. Jadanik ez bait dugu Euskaldunontzat ere, aski tokirik. Aukerabiderik zuzenena, beraz, dibisa ugari utziko lukean turismo egokia dugu.

FINANTZA SAILA

Bankuek, Aurrezki kutxek eta Aseguroek osatzen dute Finantza saila deritzana. Bertan, 12.720 pertsona enplegatzen ziren, 1967-an.

374 banku-ofizina daude lau probintzietan eta 12 dira Banketxe Bu-ruak.

Aurrezki kutxek, Bankuek baiño diru aurreratu gehiago biltzen dute. Espainiako banku-sistema osoak biltzen duenaz alderatuz, Euskal-Herriko bankuek %ko 8 berengantzen dute. Aurrezki kutxek, ber- ruz, % 14,3.

Behin eta berriro esan behar da,

haatik, Kapital iraunkorra finantze-atzeko urri gertatzen dela diru korronae hori. Alde batetik, bankuok «komertzialak» direlako gehienik. Beste aldetik, Aurrezki Kutxek biltzen duten diru aurreratutik, puska handi bat Madridek agindutako baloretan eraldi behar dutelako nahitaez.

PERTSONAREKIKO eta OFIZIOZKO ZERBITZUAK

Sartzen ditugu sail honetan: irakaskintza, osasunerako zerbitzuak, ofizio liberalak, neskametzak eta abar.

Neskametzak gutxitzea aurrerago-azen seinale garbia da, eta ez dago zalantzarik neskame-morroï taldea gutxitzen doala.

Gogoetagarri da, ordea, «pertsonarekiko eta ofiziozko zerbitzuak» saila —osoan hartuz—, lankidez urritzen ikustea. Bost urte horietan, hain zuzen, 5.500 lankidez gutxitu da taldea. Ez da batere seinale aurrerakoa, irakaskintzan, osasunerako zerbitzuetan eta ofizio liberaletan jendea gehiago ez biltzea. Aurreruntz doan ekonomian, bizkor goititzen bait da, beti, horrelako zerbitzuen eskaera.

Katalunian, konparazioz, ez da gutxiagotu, ugariagotu baizik, sail honetako lankide multzoa.

Frantzan ere, denboraldi berean, arras gehitu da diogun zerbitzu saila. Grakasleak, teknikoak, erdi maillako kuadroak bait dira, hedadura bizkorrena dakarten lanbideak. Gizarte lanetako laguntzaille eta sikoteknikoak ere arras ugari dira.

Ikaspide gisan, sail honen atzerakadak ere erakusten gaitu, euskal ekonomiak ez duela urte hauetan funtsezko aurrerapenik egin. Nabarmendu behar zuten, bestela, beharrez, hirugarren sektorean.

GARRAIO eta KOMUNIKAZIOAK

Bilboko Banketxeak «Garraio eta Komunikazio» sailaz dakartzen datuak, ez dira axalekoak baizen. Badakigu 42.955 lankide zirela, 1967-an. Baita ere, 1962-an baiño gutxiago direla. Produktibidadea zer- bait goratu dela, eta abar.

Alde horiek baiño jakingarriago da, ordea, infrastrukturako sail honetan Euskal Ekonomiak dauzkan premia larrienak aipatzea.

Arabak, «eskualderako aidepor- tua» bere lurralde zabaletarako eskatzen du.

Bizkaia, aideportuz gainera, Ba- sauritik Mirandarako autobidea, Ar-

txandako tunela eta Santurtzeko portuak ezinbesteko duen irtenbide berria, antsiar eskatzen ari da.

Gipuzkoak ere ba ditu premia larriak komunikazioetan: Behobia-Bilbo autobideari, Malzaga-Gazteiz-koa eratxiki. Tolosa-Donostia bitar- tean beste bigarren alboko bidea zabaltu...

Nafarroak: Iruñetik bide zabalak behar ditu, hiru beso antzo: bat lehen aipatu B-B autobidera; bes- tea, Baionako portura; hirugarrena Ebroruntz.

Beharrik larrienak horiek dira, Baiña, Madriden egungo jaurgioan, nork iguriki dezake hainbesteko in- agian, komunikazio eta garraiotaen. bersioak garaiz egin ahal daitez- keanik?

Ondorio labor gisan:

Lanpostu eta lankideak honela mugitu dira 1962-67 denboraldian:

Aministrazio publikoa	% 51,4 gehitu
Komerzioa	% 38,2 »
Ostal-etxe eta	

jolasleku	% 24,2 »
Finantza	% 14,5 »

Pertsonarekiko zerbitzuak	% 6,8 gutxitu
Garraio eta	

komunikazio	% 8,6 »
-------------	---------

Aski garbi ageri da, sei sail ho-rietan, aurrerapen ekonomikoari eragin gutxiena egiten diotenak ha- zi direla gehienik.

«Pertsonarekiko eta ofiziozko zer- bitzuak» eta «Garraio-komunikazio» sailak lanpostuetan beheraka ikus- teak, aski adierazten gaitu egungo euskal ekonomiaren kinkaz.

Industria eta zerbitzuak hertsiki elkarturik daude. Haren bultzada bi- zia, hauen hedaduran eta aberas- tasunean agertuko litzake.

Zerbitzuen azterketa honek beste frogakari bat gehiago ekarri digu, gure ekonomiaren kinka goraki al- darrikatzeko.

IZTZIAR

Gure erria piztuko da, bai. Euskalerrria onez aterako da, bai, estualdi ontatik.

Zergatik itxadopen au?

Ba dira gure artean beren buruak oparitzat Jaungoikoari es- keñi dizkietenak. Alako bat, ez leenbizikoa, baiña bai askoren ar- tean bat geiago, Bikandi-tar Itziar andereñoa izan da.

Gaztea, euskaldun jatorra, bere erriaren maitatzaille sutsua, euskal izkuntza eta euskal kultura biotzeko mami egiñik zeuz- kana...

Begira zer idatzita utzi zigun osasunik ederrenean arkitzen zanean: «Jauna, nere burua eta bizitza eskaintzen dizut nere Erri- aren alde».

Ez da, ez, Itziar, leenengo euskalduna bere burua Erriaren alde eskaini duana. Izan ditugu onen aurrelariak. Ezta izango, ezta ere azkenengoa... Beste bat geiago... ainbesteren artean...

Onelako opari ederrak ikusirik, Jaungoikoak gure Erria bertan bera iltzen utzi al dezake? Ez, nere ustez.

Itziar gaztea zan. Gaztetaun garra zeukan biotz barruan, Itzia- rrek euskaldun guztien batasuna nai zuan, batasuna eskatzen zuan:

«Ortzea illun, oso illun agertzen da... Euskal lurra gogoratzen dit. Ortzea bezin illun. An, or, emen abeslari bat, izlari bat, gizon jakintsu bat... beti bat, bat, bat. Aundi eta txiki denok alkartu- rik... badegu euskaldunak izarretan zer ikasia. Denon bearra du gaur Euskalerrriak. Batasunean dago indarra. Gu denon ur tantoak bear ditu egarriz il zorian dagoen erria asetzeko.

Euskal-izarrak nork ezkututzen ditu? Batasunaren beroak uxatu dezala ikusi-eziñaren enbata zarata».

«Andereño ori, orain bertsotan nai nuke nik goraldu. Orrek euskera emen bezala nai du zeruan aditu. Andereño au euskaldun denak bear genuke maitatu. Bere burua eskaintzen dunak Jaungoikoak dezala artu».

INAKI